

సంగీత కాలపట కాలపాఠము

14950

சுருஷி சிவசுந்தரி

సంగీత
'జయంతజయపాలము.'

పబ్లిషర్సు

కర్రా అచ్చయ్య అందు సన్సు
బుక్స్ లెర్నర్సు

రాజమహేంద్రవరము.

యెనిమిదవకూర్పు 1500 ప్రితులు

శ్రీసీతారామాంజనేయ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రపరిచితి.

రాజమహేంద్రవరము.

1927

వెల రు. 0-6-0

కన్యాశుల్కము.

ఇది ఆంధ్రభాషలో చక్కనిహాస్యరసప్రధానమగు నాటకము దీనినిగురించి తెలియనివారును కొనియాడనివారునుండరు. దీనినిచాలా చోట్ల ప్రదర్శించియున్నారు. ఆంధ్రభాషలోనిట్టిగ్రంథము వేరొకటి లేదని చెప్పవచ్చును, కొలదిప్రతులమాత్రమే ముద్రించితిమి. ఇంద్రగిరిశమయొక్కమాటలు చర్యలు చదివిచూడవలసినదేకాని యిచ్చుట వ్రాయితరముకాదు. గ్రంథకర్త, శ్రీగురజాడఅప్పారావుపంతులుగారు.

వెల రు. 1—0—0

రసపుత్రవిజయము.

చక్కనివీరరసప్రధానమయిననాటకము, అనేక చోట్లప్రదర్శించినది. కొలదిప్రతులమాత్రమే ముద్రించియున్నాము. గ్రంథకర్త,

ఇచ్చాపురపు యశ్వవారాయణశాస్త్రిగారు.

పోట్లజీ వుచితము వెల రు. 1—0—0

జానకపలీల.

జ్ఞానముబోధించు చక్కనినాటకము. భాగవద్గీతానిసంగతులతో నీతిబోధ మయినది. భీష్మవిర్యాణముకూడ యందుగలదు.

గ్రంథకర్త, పండిత. కె. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

వెల రు. 1—4—0

అరేబియన్స్ నైట్సు (చక్కనికథలు) 1వ భాగ క్యాలిక్రైంసు

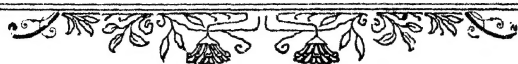
వెల రు. 1—8—0

డిటా

2 వ భాగం రు. 1—8—0

సంగీతజయంతజయ'పాలము.

(విదంకముల నాటకము)

కర్తా అచ్చయ్య అందు సన్న్య

యిక్ సిల్లర్న & ప్లీషర్న.

రాజమండ్రి.

శ్రీ సీతారామాంజనేయ ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రింపబడియె.

రా జ మ ం డ్రి.

1927

ఈ నాటకమున వచ్చు పాత్రలు.

పురుషులు.

జయంతుడు—కళ్యాణపురాధీశ్వరుని కుమారుడు

జయపాలుడు—జయంతుని మిత్రుడు

చిత్రకేతుడు—పాంచాలపురాధీశ్వరుడు

వీరసేనుడు—చిత్రకేతుని కుమారుడు

జయవర్మ—చిత్రకేతుని మంత్రి

వెంకడు—ప్రభావతియొక్క విలుకాడు

స్త్రీలు.

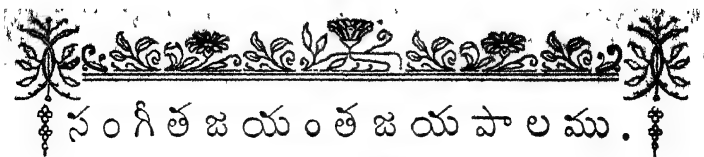
చారుమతి—జయపాలుని భార్య

సర్పద—చారుమతి చెలికత్తె

ప్రభావతి—జయంతుని భార్య

మోహిని—కళ్యాణపురమున నున్న వేశ్య

సంగీతజయంతజయపాలము.

నాంద

చ. సుమతులఁ బుణ్యమూర్తులను సూర్యతవాదుల దేశభక్తులన్
 విమతుల సత్కృపాకరుల ♦ వేడ్కలరారగనెట్లు బోధించున్
 మునుతుల శిక్షచేయుచు న ♦ కుంతితల జగంబునేలు శ్రీ
 రమణును సర్వసద్గుణ వి ♦ రాజుతుఁ డేబుచుగాక సభ్యులన్.

సూత్ర—(నాంద్యంతమున) అతివిస్తరంబేల ? నటీ ? నీయలం
 కారము పూర్తియైనచో నొకసారి యిటురమ్ము.

నటీ—(ప్రవేశించి) నాథా ! వచ్చితిని. సగలు శృంగారించు
 కొనుటలో నొక్కింత యాలస్యమైంది. శుమింపుడు.

సూత్ర— నీకును నీ పిచ్చిపట్టిదా. ఆహా కాంతలెంత య
 జ్ఞానాభిలోఁ బడుచుంటిరి?

నటీ—నాథా! నాయనానంబుఁ కాగ్రహింపకుడు.

సూత్ర—రమణీమణీ! నిన్నువలేదు. ఈకలికాలంబునఁగాత
 లెట్లుండిరో తెలియుచు గదా.

నీ. బొట్టు మోటుంచును ♦ బొట్టు పట్టుటమాను
 భామామణుల్ కను బ్రబలినారు
 పతిసేవ విడనాడి ♦ పరపురుషుని జేరు
 పూజించులెందరో ♦ పుట్టినారు
 మానాభిమానంబు ♦ మాఁకింతేని సం
 సారులే దొమ్మి ♦ నాసులై
 పరపురుషునిజేర ♦ బ్రాణేశ్వరుని జంపు
 బింబోఽఘలెందులో ♦ నెలసినారు

తే. గీ. గరిత లెంతకై నను జాల ♦ గలగు సుమ్మి
యేమి చెప్పుదు మరియింక నెన్నికలవో
వారి భావంబు దెలియంగ ♦ వశముగాదు
కామినీ ! యిదియంతయు ♦ గాలమహిమ.

నటి—వీరెప్పుడు నేదోతీరుగ నిట్లు పల్కుచునేయుందురు.
దీనికేమిగాని ప్రస్తుతకార్యము సెలవీయగోరెడ.

సూత్ర—రమణీ! ఈసభ్యులు మన నాటక ప్రదర్శనంబునకై
చాతకంబులు మేగంబునకై యెదురుచూచు భంగి వేచియున్నారు.

నటి—ఏనాటకంబును ప్రదర్శింప దలంచిరి?

సూత్ర—జయంతజయపాలమను నొక నూతన నాటకంబు.

నటి—తెలిసినది. ఇంతేకదా యొకరాజకుమారి విటకానిపై
ప్రేమచే భర్తను జంపును.

సూత్ర—అవును.

నటి—మనోహరా! గ్రంథకర్త నామంబెద్ది మోవచించిరికారు.

సూత్ర—వేయతో నవనరమేమున్నది ?

చ. కవియెవరోయటంచును ♦ గంగబ్రయోజనమేమియున్నదో
కవలవలె జరించుచు జ ♦ గంబున ఖ్యాతిని జెందుచున్న న
త్కవులకు భక్తిమీరగ ము ♦ దంబున నేవనుజేసి భూమిలో
గవనమునల్లనేర్చిన య ♦ ఖండమనీషి రచించె సుందరీ.

నటి—వీరెంత గూఢార్థంబుగఁజెప్పినను నేగనుగొంటి. ఇంక
మనమేగి ప్రదర్శనంబునకుఁ దగిన ప్రయత్నంబుజేయుదము.

(ఇద్దఱును నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఇది ప్రస్తావన.

సంగీతజయంతజయపాల్లము

ప్రథమాంకము.

[ఉద్ఘాటనపాదము:—జయతును, జయపాలును ప్రవేశించుచున్నట్లు]

(1) సాంగు—జయపాలును ప్రవేశించుచున్నట్లు.

బేహగ్ రాగము—రూపకము.

ఈప్రవేశానం బతియూమోదంబై | డెందంబును చిగురించు
చు నున్నది॥

ఈశుకవికళాం కాగీతికామనోహరము | సంపుల్లప్రసవ సుగంధ
బంధురంబై | సకలాష్టాదకరంబై సంశోషము గొల్చుచుండె
నీప్రవేశానంబతి॥

అల్లిబిల్లిగనల్లి | వల్లరులనికుంజములను | కల్లలితామోదంబు
న | సఖులగూడివిహరింపరే॥ యీప్రవేశానం॥

జయం—నీ. కుసుమాలిమకగండ ♦ రసహామత్తచి

త్తతచరించెడు పట్టు ♦ దప్రకరము

ఎలమావి చిగురుల ♦ నింపార భక్షించు

పికరాజనత్కుల ♦ విలసితంబు

జలధరదర్శనో ♦ తాహనిసరీక్షణ

బర్హబహ్నిన్మియ ♦ చాటవంబు

పలువిధభూరుహ ♦ ఫలభార భక్షిత

సంచారశారికా ♦ సముదయంబు

తే. గీ గలిగి వివిధచిత్రగతులఁ ♦ జెలఁగుచుండు
నివ్వనంబు నిచ్చుడొ ♦ క్కీర్తికాల
మాగి విహరించి మదికి సా ♦ ఖ్యంబును రుచ్చ
కొందుమో సాగిహితుడ యీ ♦ నందమొసగ.

జయసా—మిత్రీమా !

తే. గీ. కుసుమఫలవితానంబులు ♦ కొమరుమిగిలె
నందనోద్యాసముగ నా ♦ నందమొదనె
నిందువిహరించి కలుసుఖి ♦ గుచ్చి నవస
గృహముజేరంగఁబోదము ♦ కీర్తిసాంద్రీ.

జయం—మిత్రీమా ! నీయిచ్చవచ్చి స్థాపరింతము. అదిగో
ఆకానారంబునకేగి యచ్చట గొకింతవిశ్రమించివృక్షంబులచుండివచ్చు
మందమారుత సౌఖ్యంబును గాంచుదము. (కాసారముజేరుచున్నారు)

జయవా—మిత్రీమా ! స్నేహమునకు మించినప్రశస్తతైవవస్తు
వీజగంబున లేదుగదా ! అందుమనమిత్రత్వమునుగురించి సుమనః
దరంబుగాదు. మఱి మైత్రీకి భంగముగలిగిన మనజనకులెంతయో
ప్రియత్నముచేసిరికదా. దానఁ బ్రయోజనంబేమియులేదు.

జయం—సఖా ! ఇట్టిది యొకరివలన సగుకార్యముగాదు. మన
మైత్రీని బురహరుణువచ్చి బాపవలెనని ప్రయత్నించినను బాపము
రము కాము. ఇది యాచంద్రితారకంబుగ వెలుగునదే. నీమనంబున
స్నేహుడో మాత్రము నాకుఁ డెలియదు.

జయవా—తే. గీ. కులిమువోనిమ్ము కడగండ్ల ♦ గుమననిమ్ము
అగ్ని చల్లబడగనిమ్ము ♦ నభినింక
నిమ్ము జనకుండ దూషిం ♦ నిమ్ము నీదు
మైత్రీవీడంగఁ దలంపను ♦ మాత్రచరిత.

జయం—అదియే నానుఁ గావలసి నది.

[తెరలోఁ బాట వినిపించుచున్నది.]

జయం—ఆ మృదుతర కంఠస్వరం బెవ్వరిదో చూచితివా?
ఏమిగానము !

సీ. వాణీమహాసతి ♦ వాయించువీణార

వం బిదియంచుభా ♦ వసమునఁదోప

సంగీతరసమిట్లు ♦ గంగాప్రవాహమై

బాటుచుండెనటంచు ♦ మదికిదోప

హరిభక్తి యారీతి ♦ సవత్సారమెత్తెనా

యనగ వినెడివారి ♦ కాత్మదోష

కోకిలారవమిద్ది ♦ ప్రాకటంబుగనంచు

చిత్తంబునందు న ♦ చెచ్చెరువుబుట్ట

తే. గీ. సరసమై తనరెడి తన ♦ సర్వమునెత్తి

పాటఁబాడుచు నిప్పుడి ♦ బాటవచ్చు

చుండె గాంచినావె ! మిగుల ♦ చోద్యముగను

మందముల కిక్కయై గుంపు ♦ మందయాన

[పఁకించి] అదిగో ! పాటబాడుటయే కాను.

చం. అసురులు మెల్లగావిడుచు ♦ నట్టిటుజ్ఞాచుచు నోరచూపు సాం

పడర; పరీక్షనేయుచున ♦ భవ్యవనంబును ; పాటఁబాడుచు

బడివడిఁ బూలగోయుచు ను ♦ పర్వసతీమణి సుందరత్వమున్

లలి బురిడింగాదనిన ♦ నాతిని జూచితివే హితోత్తమా.

తే. గీ. తరుణిశారీర సౌందర్య ♦ తతులు వసమా

నెల్లెడల నాకృమించి యి ♦ ధైర్యశోభ

గలుగఁజేయుచునుండెనో ♦ కాంచినావె

దివ్యలావణ్యసీమ న ♦ తీలామ !

(మోహిని ప్రవేశించుచున్నది)

మోహి—[స్వగతము]

(2) సాంగు—మోహిని. జంఝూటిరాగము. త్రిశ్రీజాతి

1 నాసారిమాయదారి | నాసాటితంత్రీకారీ | కాంచినారెభువిని
కామినులయందు మీరు !

లేనిపోనిప్రేమచూపి | మానవునబందెవైచి | మానధనమెల్లగొ
ని | మసిబూసిపంపుదాఁ || నాసారిమాయదారి||

2 తంత్రీములబన్నిమైత్రీ | తలగజేసిచింతమంచు || సూత్రీమును
బట్టినాను | చూడుడయ్య నోమహిమ || నాసారిమాయ||

నీ. మాయమగత్రీము బన్ని ♦ మహితగుణాఘ్యులఁ

జెచ్చెర ఎఱులుగా ♦ జేయుదాన

పలువేషముచుబూని ♦ విటకాండ్రీ వంచించి

ధనమునెంతైనఁ దై ♦ కొనెనుదాన

లేనట్టిపోరు గ ♦ ల్పించి జనుల్ మెచ్చు

బతిసగులను నెడ ♦ బాపుదాన

గల్గప్రేమలజూపి ♦ కాంక్షఁదీరంగను

జేసెడ జారుల ♦ నేవకులు

తే. గీ. నిదియునదియందు లేదిక ♦ నెన్నిమొక

చేయఁగాఁగల సతతంబు ♦ చెబువుమీర

తోడివేశ్యలు నన్ను సంతోషభావ

మూనినేవించు చుండగ ♦ నుర్వియందు.

మహారాజగారు నన్నుబిలపించి జయంత జయపాలురమైత్రీ

లెల్లయిన భంగముగలిగింపుమని యూహించిరికదా. ఇప్పుడా కార్యము

నందునే నేమరక ప్రవృత్తింపవలెను. (జయంత జయపాలురఁ జూచి)

ఇరుగో వారిక్కడనే తటస్థించినారు.

జయం—(యోహినినిజూచి) మిత్రమా ! తరుణిమణి నిష్పాశు
కటవుదీరఃజూడవచ్చును జూడుము.

చ. కమలభవుండు వేడ్కఁజిర ♦ కాలము ఘోరతపంబుజేసి, యీ
కమలముఖుఁ నృజించెనటు ♦ గానియెడఁ మది నెంచిచూడఁగా
మిమలమృదుత్వమున్ సాగను ♦ వేడ్కలునిండిచెచూపుగోపులుఁ
సుమహితనేహపాశ్టవము ♦ శోభిలుటెట్టులు ప్రిణమిత్రమా.

భళిరా ! ఈయిందుముఖ సుందరవదనారవింద సందర్శనంబున,
జేసి నాజన్మము పావనంబైనది. ఇట్టి తరుణిశిరోమణిం గూడని నాన్మ
మేల? సఖా ! ఈమెయెవ్వరో యరయుదమా ?

జయపాల—అరయనవనరములేదు. ఇది మన పురంబుననుండు
వేశ్యయే.

జయం—అట్లయినచో నేటిరేయి దీనిగృహంబునకు మనము
బోవచ్చును.

జయపా—

చ. హరహర యెంతమాట హితు ♦ డాయిటులాడగ నెట్లుతోచెనో
పరవనితన్ రమించుటను భావ్యమె ప్రేయమునంపదాయ మే
స్థిరతర కీర్తివోవగద ♦ చెల్వుగనవ్వరె చూచువారలన్
నిరతము మాననంబును ♦ నితరనేత్రములుగుందుచుండదే.

జయం—నీవని స్త్రీమే పరవనిత కాదుకదా. వేశ్యయేకదా.
కావున నేటిరేయి నాకోరికం దీర్చుకొందు.

జయపా—మిత్రమా !

తే. గీ. ఎవఁడు ధనమీయ నాతఁడే ♦ ధవుడటంచు

వలపుఁ జూపించుచుండి ద్రీ ♦ వ్యంబు గొండు

రెవును నిజమైనప్రేమలే ♦ దింతయైన

మాయలకు లంజలకొలంబు ♦ మాతృగృహము.

తే. గీ. ధనమునిచ్చిననెప్పుడు ము + దంబుగూర్పు

ధనమునీయంగలేకున్న + దరలఁజేయు

కంచుకాగడఁ వెదకిన + గరుణలేదు

వివిధ కుఁగఁగణోపేత + వేశ్యమాత.

వేశ్యాంగనలపొందు హేయభాజనంబని నీకుమాత్రము తెలియదా ? తెలిసియుండియు నిట్లెల యజ్ఞనాభ్యోఁ బడెదవు.

జయ—సఖా ! అనేకమందయానలఁ దిలకించితినిగాని యాయందచందంబులుగల కుందరదన నెందును వీక్షించియుండ లేదు. ఇక్కంతామణింజూచినయంతనే మారుండు నాపై శరంబులఁ బటుప సాగెను.

జయపా—పెద్దలచే హేయంబుగఁ జూడఁబడుచున్నయీవేశ్య పొందు నభిలషించుచున్న నిన్నేమని వారింపఁగలను. చాలుఁజాలు. ఇంక నీవాసంగతిగట్టిపెట్టుము.

మోహిని—(స్వగతము) అదుగో! రాజకుమారుండును సతని సఖుండును నేదియో సంభాషించుచున్నారు. ఇప్పుడు నేనొక చిత్రమును జేసి యాపిదప నేమగునో యీప్రాంతంబునందుండి వీక్షించెదను. (మంత్రికుమారుం జూచి చేసె గఁజేయుచున్నది.)

జయం—మిత్రమా ! నిన్నేటికో యవ్వారాంగన పిలుచుచున్నది. ఒక్కసారి బోయిరమ్ము.

జయపా—(వేశ్యను సమీపించుచున్నాఁడు)

మోహి—[మంత్రికుమారుంజూచి] మంత్రికుమారా! వచ్చితివా ? ఇటురమ్ము నీకొకరహస్యంబుజెప్పెదను. [అనిచెవిలోనేదియో చెప్పి నిష్క్రమించుచున్నది.]

జయపా—ఛీ! కులటా ! అచుదానవు కాఁబట్టి జ్ఞాతికిపోతివి [అని జయంతుని సమీపించుచున్నాఁడు.]

జయం—(జయపాలు నవలోకించి) సఖా ! నిన్నాపారాంగన
యెందులకుం బిల్చె ?

జయపా—ఏమియులేదు. ఏదోరస్యము చెప్పెదనుని చెవిలో
“వడ్లగింజలో బియ్యపుగింజ” యని పలికి తన దారిని బోయెను.

జయం—ఏమి ! అట్లనిచెప్పిపోయెనుగా ! వంచనజేయునటుకు
లెప్పుడు నేర్చుకొంటివి ?

(3) సాంగు—జయంతజయపాలురడై లాగు. మోహన-రూపకము

1 జయపా॥దై వసాక్షీనామాటయదార్థమునుమిసమ్ముమి॥దై వసా॥
ఈవేశ్యలమాయమట । లిట్లేమోసగించుమి॥దై వసా॥

2 జయంతు॥ చాలుచాలుచలువుడవనిచాలమోసపోయితి,చాలు
పిలచివడ్లగింజలోని బియ్యమందు జెప్పనా ॥చాలుచాలు॥

3 జయపా॥ అన్యతమాను వాడగాను। అంలసాక్షీగానేనుమనసు
కలతపరచిమనల మైత్రిచెరుప । జెప్పనా॥ దై వసాక్షీ॥

4 జయం॥ నాకుదెలుపనిచ్చలేక - సాకువన్నినావుగా- తాకులునా
దుచెల్పికిని చి - రాకుగల్గెనాకిక॥చాలుచాలు॥

జయపా—నీపాదసాక్షిగ నిక్కంబుబల్కితిని. ఇందనత్యమంత
మాత్రమునులేదు. అనుంగుసఖా ! నాసంగతి నీవెఱింగియు నిట్టేల
పల్కెదవు ;

జయ—ఒరీ! జడమతీ! నీసంగతినెఱుంగక మోసపోతిని.అహా!
ఎకత టక్కుటమారవిద్యలునేర్పితివి? నేవభిలషించిన యారముఁగి
డ దలంచి యాకాంతతో నెద్దియోసంభాషించి నాయొద్దవృత్తంబులు
బల్కుచుంటివా ?

తే. గీ. బాల్యమితుడవంచు నా • భావమందు
దలంచితినిగాని యారీతి • దలంచలేదు

సంగీత జయంతజయపాలము.

భళిర గనుగొంటినేడు నీ ♦ మైత్రిమహిమ

చాణుజాలింక నిదె నమ ♦ స్కారమయ్య.

జయవా—(తనలో) అక్కటా ! ఆటక్కులాడియెంతగార్యంబు చేసెను? ఎప్పుడును నాయందు నింపకేయని ప్రాణసఖుండు నేడిట్లు బలుకసాగెను. ఇప్పుడేమి చెప్పవచ్చు; (ప్రకాశముగా)

ఉ. తల్లినిగోరినట్లునుమి ♦ తధ్యముబల్కుచు నుంటినిప్పుడు

త్ఫుల్లనరోజునేతీరితి ♦ బొందడలంచిన వాడనేని నా

యుల్ల మనత్యమున్ బలుక ♦ నొప్పుదు నీకడ, నీవెటుంగవే

సల్లలిత ప్రతాపగుణ ♦ సారగ నీవిటులాడ బాడియే?

జయం—ఈమాటల కేమిలెమ్ము. ఎంతటివారై నను నిట్టి నమ యంబులం దస్మృతింబులాడి దీరుదురు. అహా ! చిన్నతనంబునుండియు నిన్నినమ్మి మోసపోతిని.

తే. గీ. పామునకుఁ బాలువోయచు ♦ భవ్యమతిని

బెంచి పెద్దదానిగఁజేయ ♦ సంచితముగఁ

గరుణబూసక కఱచెడి ♦ కరణిగాఁగఁ

నొప్పుచున్నది నీనేస్త ♦ ముర్వీయందు.

జయవా—(తనలో) అహా ! ఇప్పుడేమందు అయ్యో! ప్రాణ పదంబగు సఖుండును నన్ను నిష్కారణంబుగ నిందించుచున్నాడు కట్టా ఏమిచేయుదును? (ప్రకాశముగా)

తే. గీ. లేదు నాయందు దోషంబు లేదు లేదు

ఎపుడు మోసంబుచేయంగ ♦ నెంతలేదు

అన్యతమాడంగఁ దలఁపలే ♦ దాత్మయందుఁ

గరుణఁ జేపట్టి రషింపు ♦ వరసఖుండ.

మిత్రమా ! బాల్యంబాదిగా నెప్పుడును నీతోననత్యమాడకనాప్రాణ ములకన్న నిన్నెక్కువగఁ బేమించుచు సంసారమునైనను సరకుగొనక నీతోడిదెలోకంబని చరించుచున్న సనీరీతింబలుక న్యాయమా ?

జయం—చాలుజాలు. ఇంకనవనరప్రసంగముచేయఁబోకుము
ఉ. చాలునుజాలు స్నేహితపు ♦ సంగతులక గనుగొంటి జక్కగా
బేలతనంబుబూని యవి ♦ వేకుడవై చరియించినాడ నీ
లీలను మైత్రి; చిత్రమగు ♦ లీల మాచుచేతుచుచుకో
బాలిశ! యెంచలేదెపుడు ♦ భావముచందున నేయునేటికిన్.
ఇంక మారువలుకక గృహంబుచుఁబొమ్ము. నామిత్రత్వమును నేటి
నుండి మఱచిపొమ్ము.

జయపా—సఖా! ఎంతకర్ణకశోరములగు హుక్కులఁబుక్కుచుంటివి
మ. అకటా! నన్నిటలాడ బాడియగునా ♦ హా! మిత్ర! యేమందు?
నయ్యకలంకాత్ముని పాదసాక్షిగను నా యందెప్పు దోషంబు లే
దొకయింతేవియుఁ జెల్లునే యిటులుకో ♦ పోద్యోగముగూఁబూనఁగా
నిక నేడేడకుఁబోదు దిక్కెవరు నీ ♦ నేకాకా భూమండలిన్.

జయం.—మ. బ్రతిమాలన్ బనిలేనులేదు వినుమాఁపల్మాటలింకేల ని
శ్చితమున్ దెల్పితి నీదున్నహమికగాం ♦ శ్రీపంగఁ జిత్తంబు, న
మ్మతినిం బూనదికేమిచేసెదను బా ♦ మ్మా నేగ ననీవడి, ను
స్థితసౌఖ్యంబును జెందు వారవనితన్ ♦ జెల్వొందఁగూఁడుచున్

జయపా—హరహరా! ఎట్టిమాటలాడుచుంటివి నిన్ను బాసినే
నెందుబోగలను. మిత్ర! మనంబుబరిశోధించుటకీట్టులాడుచుం
టివా లేక నాకర్మఫలం బిట్టులుండెనా. నిన్ను విడనాడి తృటికాలంబై
నను జీవంబులతో మఱగలనా; నీవిషయమై నేనెప్పుడును ద్రోహంబు
దలపలేదు. అట్టిదేదైన నుండనేని గరుణింపుము.

జయం—[స్వగతము] ఈదుర్మార్గుడునన్నిదివఱకెంతమోసము
చేసినాడో ఈతనిన్నహంబున మఱగి నేను సంసారసుఖంబులుగూడ
మఱచియుంటిని. ఇంకనేను నేటిదినంబున మాతండ్రిగారిసెలవుగై కొని
మాయత్తవారిటికేగి జాయందిలకించెద.

జయపా—స్నేహితుడా ! నాప్రార్థనమంగీకరింపవా.

జయం—ఇంకసీవాసంగతి దలపెట్టకుము[అనినిష్క్రమించుచును

[4] సాంగు జయపాలుడు ఫీల్వారాగము—ఆదితాళము.

1 ఎంతచేసినీవేశ్యతా । మంతనమునమామైత్రీచెరచెనయ్యె॥ఎం
పిలచినన్లగించుననున్నది । బియ్యపుంబనివలికె నాచెలుపుకె
ట్టిమాటనమ్మకెంతయు । నలిగిసన్నులోడచె యాయలఘుచిం
తనెట్టుదాటిబ్రతుకును । నవనిలోన హాశౌరీగిరిధారీ యేవారీ
దనుజారీ॥ ఎంతచేసె నీవేశ్య॥

2 ధరణిలోనవేశ్యకాంతలెంతటి । తంత్రమైబన్నగురు-శరధివాస
చేట చెరగనేర్తురువిరతురావమోకాల- యీనరసిహండముబం
తులట్లకొని చక్కగనాడెనువారు-మనసిరు ధననారు- లింవా
రీ॥ యంతచేసెవేశ్య॥ యెంతచేసె॥

జయపా—అక్కటక్కటా ! ఆమాయలాడి యెంతచేసిందిదా
నిమూలంబుగదా నూన్నేహము భగవైవది. అయ్యయ్యో! తృటి
కాలంబైనను నన్ను బాసి యెరుంగనిమిత్రుండు సన్నుతానహ! దై
వమా! నాకిట్టిచింతగూర్చు నీకు న్యాయమా. (యింనుకయూరకుండి)
న్నేవాంబునకుమించినవస్తువుమరియెండులేదుకదా. ప్రాణమిత్రుండగు
జయంతుండేనామైత్రీ వలదని నిరాకరించినప్పుడు నేనీపురంబుననుండ
నేలే? సన్యాసివేషంబు ధరియించి నాయొచ్చవచ్చినస్థలంబులందుఁ జరిం
చుచుఁ గాలంబు గడపెదను. [నిష్క్రమించుచున్నాడు]

[వెంటనేమోహిని ప్రవేశించుచున్నది.]

మోహిని—[స్వగతము] నాతంత్రము బాగుగా ఫలించినది
వీరువురిమైత్రీకిని భంగముకలిగినది. అవును. భంగము కలుగ కేమ
గును. నేనుచేపట్టినకార్యము మరియొకతీరున జరుగునా. ఇంక నేనీసం
గతి రాజుగారికిం దెలిపి బహుమతిం గొనియెద.

[నిష్క్రమించుచున్నది.]

సంగీత జయంత జయ పాలము.

ద్వితీయాంకము.

పాంచాలపురము.

(ప్రభావతి సాధము)

(5) పాంగు—జయపాలుడు-కళ్యాణిరాగము-రూపకము

1 పాలనీళ్ళబోలుచెల్లి - పాడువడెనుగా॥ దైవవిధిని॥ పాల॥పలబ్ర
తుకుసఖునిబాసి - యెందుజూచ్చెదా॥ కట్టెనగుచు ॥పాల॥

2 మాయదారి పాడువేశ్య - మాటసెల్లెగా మాయెడలను॥మా
మాయవనీపతిపుత్రుడు - దాయయయ్యెగా ॥ఏమినేతు॥పాల
జయపా—(సన్యాసివేషముతో, బ్రవేశించి) ఆహా కాలముం

తయు నొకతీరునగడవ నెవ్వరికిని దరంబుకాదుగదా. తృటిగోనేమి
సంభవించునో యెవ్వఁడు నెఱుంగలేడు. బాల్యంబునుండియు నెన్నఁడు
ను నెడఁబాయని మామిత్రత్వముచకుభంగముగలిగినది. అహా మిత్రు
నిపై ప్రేమ యెంతచేసినది. సన్యాసివేషముగూడ వేయించినది(పలికిం
చి)ఇదియేకదా. నామిత్రుడగు జయంతుని భార్యగృహము. అతని
పై నుండు ప్రేమను వీడలేక యత్తవారింటి కరుదెంచునతని కెరుకలే
కుండ వెంటబడి వచ్చితిని. ఇప్పుడు నేనేమినేయుదు? (ఇంచుకయూ
రకుండి)చేయుటకేమున్నది. ఈయరంగుపై బరుండెనను(అనివండుకొని
ము. సతతంబుఁ ఘనమైతి పెంపెనఁగ మేల్ • శయ్యాతలంబందునా
క్షితిపాలాత్మజుతోడఁ బండు నుచు • జెల్వొందు నేనిప్పు డా

హితుడై బ్రేమనువీడలేక యకటా • యాత్మిన్నైపై బండితిగ
స్థితికేమందుజెప్పగా దగమొకో • స్నేహానుబంధసంబునక.

యెన్నటికై నను స్నేహితునితో గలసిసంభాషించు భాగ్యం బ
బుచ్చినా, ఆభాగ్యంబులేకపోయినను నాతని ముఖకమలనందర్శనంబుచే
తనై నను నామనస్తాప మొకింత పోగొట్టుకొనుచుండు. (ఇంచుకయూ
రకుండి) ఆహా! నిద్రపోవుదమన్నను రాకున్నదికదా. నిలుచున్ననుగూ
రుచున్నను, మేల్కనియున్నను, శయనించుచుండినను, మిత్రుని సం
భాషణయే విసబడినట్లుండును. (జయంతురుద్దేశించి)

క. నడచితినే నీమాటల

కమ్మగైనదాటి యెప్పు • డతిహృదుడనై

ముడచితినే పరధనముల

విడనాడగ నేటికయ్య • వీరచుంతా.

ఇంతకును మమ్మైతిని భంగమునేయుట కావారాంగనయే
ముఖ్యకారణము (మోహినినిద్దేశించి)

తే. గీ. పరగ జయసల్బయంతుల • భవ్యమైతి

లతను ద్రొచి వేయుటకునై • షీతితలమున

బుట్టుకను బొందియుండె గా • బోలునకట

నిక్కిముగజూడ నీమోహి • నీజగంబు

(జయంతురుద్దేశించి సఖా! జయంతా! పరిపూర్ణస్థానసంప
న్నుడవగు నీవుకూడ సజ్జనాబ్ధిలో బడితివే నాపల్కుల నించుకయూ
సమ్మకపోతివి అక్కటా! నామైత్రి వీడితివి (అంతలో దలుపునీయు
చప్పుడు వివచ్చును.)

జయవా—((తలుపులు చప్పుడువిని)తలుపు చప్పుడగుచున్నది.
ఎవరైన నివతలకు వచ్చుచుండిరికాబోలు. ఇచ్చట శయనించియున

సన్నజూచి యేడ్చియు ననరుకదా. నన్యాసివేషధడుండనై యున్న నన్నెవ్వ రేమననెందురు ?

ప్రభా—(తలుపుదీసికొని రాజవీధిలోనికివచ్చి) ఆహా ! నేడెంతయు బోధింపవలసివచ్చింది, నాధుడు వచ్చియుండుటచేతగదా యిట్లు లాలస్యమైనది. ఇందు కామేదరి యెంతయగ్రహించునో కానియు త్వరగాబోయి నాధుడు నిద్రనుండి లేవకపూర్వమే యరుదెంచెడి (నడచుచున్నది.)

జయవా—(ప్రభావతినిలోకించి) ఏమిది ! ఆశ్చర్యముగనున్నది. ఈతరుణిమణి యెవ్వరో యెంతిగా నెక్కడికో పోవుచున్నది. (ఆలోచించి) అంతఃపురపరిచారిక కాదుకదా. అయినచో సర్వనిశ్చయమందుబోవనేల? నామనంబునందఱుమాత్ర మనమానముజనించుచున్నది. ఎవరైనవే? ఈమె యెక్కడికేగునో నీమెకెరుక లేకుండ నెంటనేగి యుదంతం బారసెద. (అని నడచుచున్నాడు.)

(అంత తెఱచును.)

(మేదరిగృహము.)

(ప్రవేశము—మేదరి వెంకట.)

(తనలో ఆకసమువంకజూచి) అబ్బో ఆకసాన పిల్లలకోడి వచ్చురత్తం ఆవుడే చాలదూరం పోయింది. నాముద్దులమితారి వభావతిసాని యింకనూరకున్నదే ! ఆయంచగున్న యిప్పుడేఒచ్చునోయికనేఒచ్చునో యని చూడలేకనాకన్నులు పొడికన్నులై పోయినవి అబ్బబ్బ పానియి సుగులొందిగండ ! మారాస్యం ఓరికితెలలేదుకద ! తెలిస్తే నాసానాలు పోయినట్టే సందేహమా రావోరిపిల్లతోపాటు పానాలు తీస్తాడేమో అని బయం అగునుండాది కాని ఆలేతమానిసిగురుబోలు అయ్యయ్యారి బామనుతలచుకుంటే నావళ్ళంతా కాకరకాయలాగున జలపరిస్తాది యిరా? యెచ్చొతాది కళ్ళెరబడతాయి ఆజాయనినాకు పిచ్చెత్తుతాది

కరచేపాము కొట్టేభూతము కాసరాదు. సివాలెక్కుతాయి కూడుసై
చదు ఏమిసేయను మరికాని నిజానికి తలిస్తే యెదవపనేకాని ఓడిపెళ్ళా
న్ని మరోడాతగుల్కొనిసిగ్గులేక వాసిబాసి యెందరు పోకిరీలంజకొడు
కులు నావంటివాళ్ళునారు యితకూనాపున్నెంత ఆరాసపిల్లనాకు
లబించింది కాని అందరికీలబిస్తుందా నాపున్యంనాభాగ్యం నాలదగో
ట్టంమంచిదీ ఏంసెప్పమా యియా లింతాలన్యం దాని మొగుడుగీని
రాలేదుగండ (ముందుచూచి) అదిగో అదిగో నామితారికత్తై నాగురు
విందపూలబంతి తక్కుచూతారుచూ వస్తోంది రానీ దీని తస్సాజండా
నాతడాఖాచూపిస్తాను.

[జయపాలుడు రహస్యముగ వెనుకనుండి వచ్చుచుండ

ప్రభావతి ప్రవేశము]

వెంకడు—అదిగో అదిగో నారతనాలమూట వచ్చినది రారా
అయితే ప్రభావతీ నేడింత జాగేలనేసినావో చెప్పమా ?

[కనబడకుండ దాగియుండును]

(6) సాంగు—వెంకడు—బారువఏకతాళం

- 1 ఓసోసిరాసపిల్లవొచ్చేసినావటే । చూచుకోవెనాదీతమాస॥ ఓసిపిల్ల॥
చూచుకోవె నాదీతమాస॥ నిసిరెతిరాయెకడ । నేడేలరావెకా
వసివాడినానేయియాల॥ ఓసిపిల్ల॥ వసివాడినానేయియాల॥ ।
ప్పడేవస్తావో యికనేవస్తావో । యెదుగొచ్చిచూసూతున్నానె ।యి
సింతసప్పడై న నీవానుకొంటినే । చొప్పత్తగ్గిపోయె । చూపుతో
లగీపాయె । యెప్పులకుప్పారాగవేద॥ ఓసిపిల్ల॥
- 1 యాయెదురుబద్దతో । యీపుపెట్లగొడతాను । ఏమేయింతాజాగు
నేయా॥ ఓసిపిల్లయేమే యింతాజాగు॥

ముద్దులిత్తావంచు । మురిపెముతోనుండినుద్దులాడావేమెశోభా
 సమురావె ॥ మొద్దులాగపల్కవేమె । ఓసిపిల్లగద్దారితనమాటె
 నాతో ॥ నీవితపోద్దూపుచ్చానేలెచిలుకా ॥ సెప్పవేమి ఓసి ఓ
 రాసపల్ల ॥

వెంక—(ప్రభావతింజూచి) అన్నలమిన్నా! నేడింతయాలస్య
 మొనదేమి ?

జయపా—[స్వగతము] ఈమెమాత్ర మెస్వరోతెలియకున్నది.
 వీరమూత్రము మేదరియని తెలియుచున్నది. అయినను నీమె యేమి
 పోతుత్తరించిచ్చునో చూచెదను.

ప్రభా—ఓయీ ! మేదరినాయకా ! నేటిదింబుననాభర్తయ
 రుదెంచుటంజేసి యాలస్యంబైనది. కావున ఓమింపుము.

జయపా—(తనలో) హా! తెలిసివది. ఈమె తప్పక యీపురం
 బునేలురాజునకుఁబుత్రియు, నామిత్రుడగు జయంతుంకుభార్యయై
 యుండును. “నాభర్త నేటిదింబున వచుటంజేసి యాలస్యంబైనది”
 యని వక్కాణించుచున్నది. నేటిదింబున నిచ్చటికివచ్చినది నా
 మిత్రుడేకదా.

తే. గీ. నీచ మతి నీచమగుచును ♦ దోచనీయ

దెట్టిదుర్మార్గకార్యంబు ♦ నేనినేయ

బుద్ధిపుట్టించుచుండును ♦ మోహమహాహ

యెట్టివారలకైనను ♦ నెంచిమాడ.

అయి ను ముందుగ, దొందరపడనేల. ఇంకను నీమెసంభాషణ
 విందుచు

వెంక—ఏమీ నీమగడేవచ్చినాడా ! జయంతుడేనా ?

ప్రభా—కాక మరెవ్వరు !

జయపా—(తనలో) ఇప్పటికి స్పష్టమైనది. ఈతడుగి జయంతుని భార్యయే. అక్కటా! ఇందుకేమని చితింతు.

మ. జననంబుదెచ్చు రాట్కులంబున మహా ♦ సాభాగ్యముగ్గాంచిదు
ర్జనదూరుండగు మాజయంతునకు భా ♦ ర్యారత్నమై వేసవేల్
వనితల్ భక్తిమెయిన్ నిరంతరము నే ♦ వల్ నేయగానుండు, ని
వ్వనితారత్నము సిగ్గులేక యకటా ♦ భావ్యంబై యిట్లుండగన్.

అహ! పావనంబగు వంశంబునఁ గళంకము ప్రాప్తించుట యి
ట్టివారి వలననేకదా.

క. ఎక్కడ రాడ్వంశము మరి

ఎక్కడ మేదరికులంబు ♦ నింతేనియు లో

సక్కట సిగ్గునుబూనక

యిక్కన్నియు వీనిఁగూడు ♦ టేడ తలంపన్.

(ప్రభావతి నుద్దేశించి)

తే. గీ. నిన్ను గుణరాసిగానెంచె నీధపుండు

కులటవై యొప్పుచుంటివి ♦ కోర్కెమీరి

నుభయకులంబులకీర్తికి ♦ సుర్విలోన

భంగముగ్ గల్గజేసితి ♦ పాపచిత్త.

ఓసీ! ఛండాల! నీవువేశ్యవై జన్మించుటకు మూడుగా నుత్త
రియకాంతవై పుట్టితివి నీమూలంబున నెంతమందికి దుర్యశంబు సం
భవించునో యెఱుంగలేక పోయితివి.

వెంక—నీభర్తయేపచ్చి నీపునాగడకిక రాకుము. నీదానినీది
నాదానినాది కేగపొమ్ము.

ప్రభా—నిన్నునమియున్న నన్నుఁ జిన్నచూపునఁ జూడన్యా
యమా. నీవేనాకు బ్రాపని మది సంతోషపడుచుంటి.

జయపా—[తనలో] ఆహా ఈకులటయెంతసిగ్గువీడి పలుకుచున్నది. తుద్బుడగు వీనిసంగతినెడబాయలేక యెట్టకర్ణకఠోరముగు పల్కుల నుగ్గడించుచున్నది. అక్కటా! భగవంతుడీ మోహమనుదాని నేల సృష్టించెనోకదా!

వెంక—ఇంకనిన్నాతడు తనయింటికి తీసికొనిపోవునుగదా యిక నీకునూ నాకునూ యెట్లు పొత్తుకలుగును ?

ప్రభా—నిన్ను విడనాడి యేగుమననుకొంటివా. అట్లెన్నటికిని తలంపకుము.

వెంక—వెళ్ళక యేమిచేసెదవు?

ప్రభా—మరియొకప్పుడు వత్తునని పలికెదను.

జయపా—(తనలో) ఈశారణి భర్త లేనంతకాలంబును వీనితో సుఖంబుగ వర్తించుచున్నది. ఇప్పుడుకదా నతులనుబుట్టినింట కడపెద్ద కాలముంపఁగూడదని నాకుఁ దోచుచున్నది. డొంగుచును సందఱునిట్లేయొనర్తురా! ఎక్కడనో యిట్టిదుష్టచిత్తులుండురు.

వెంక—ఎప్పుటికైన నీవత్తవారింటికేగ వలసివదానవే కదా?

ప్రభా—అట్లయినచో నీదగ్గఱనున్న కత్తినాచేకొనంగుము. చిత్తంబున భీతిలేక నిదురించుచున్న నానాథునిఁ జంపివచ్చెదను. పిదప మనమిచ్చాలీల వర్తింపవచ్చును.

వెంక—అట్లుతప్పక చేసెదవా! అటులైనచో గానిమ్ము.

జయపా—[తనలో]

మ. కులటాప్రాణధర్మవధింప మదిలో • గోర్కె విలోకించితే
తులవా! మేదరిభీతిలేదె యిటు నీ • తోగూడియున్నట్టి యీ
లలనక భర్తనుజంపి రమ్మనుచు నా • హ్లాదంబునం జెప్పుదే
యిల మిమ్మిద్దరంపింక వినుడఘం • బింతేనియున్ రాదుఁగా.

7వంగు—జయపాలుడు కమాచి అటతాళం.

1. ఎంతకై నను తగినదానవె! యింతిభర్తృనాశినీ! కాంతుగొంతుక
గోయనెంతటి! కార్యమున్ దలపెట్టితే! ఎంత॥
2. మేకవెన్నల పులివివై పతి । మ్రింగజూచితె ఘాతకీ । వీకతో
మేదరిని గూడుచు । విభునిజంపగ నెంచితే॥ యెంత ॥
3. అక్కటప్రీజాతి ధారుణీ । నెంతకై నను జాలదే । మక్కువలు
చూపించి విషమయ మానసంబున జెలగరే ॥ఎంత॥

(ఇంచుకయాలోచించి(ఆహా! కలికాలంబున నెన్నిచిత్రంబులు
గనుపించుచున్నవి. స్వమతస్వగౌరవాభిమానంబులనుగంటినవి. లజ్జవిడ
నాడఁబడినది. సజ్జనులకు హాని తేదలనుదుర్మార్గులనేకులుప్రబలిరి
కూటసాక్ష్యంబులొసంగి ధనంబుగొనుచు మహానుభావులమని విజ్ఞప్తి
గు నవివేకులా పెక్కుమందికలరు. ప్రార్థనలంగీకరింపక, తుదకుదానికి
బ్రతుక్తురంబైనను నిచ్చె నేని పరువుపోవునేమోయనితలచుచు, మం
తులహస్తంబున బాహులలాగున నాడుభూసేతలు వెలసినారు. గురు
శుశ్రూషజేసినమస్తవిద్యల నభ్యసించి తుదకుగురువుపైఁగాలుద్రీవు
కొంటెశిష్యులుప్రబలుచుండిరి. పెద్దపెద్దయుద్యోగంబుల కాసించికొం
దఱుకుమతులు తమభార్యలయెడజేయు దుర్మార్గకృత్యంబులు దలంప
రాదుకదా. పతిసేవవిడరాడిస్వైరిణీవృత్తిబూని చరించు సంగారతరుణు
లుసిగ్గులేక మండిమందలుగ బయలుదేరుచుండిరి. నేడువిటకానిపైఁ
జేమిచ్చే దనభర్తనుగూడ, జంపదలంచుగాంతను గన్నులారఁ గంటిని
ఓహూ! ప్రపంచంబున నింక నెన్నిమాయలు కలవో !

ప్రభా—మేదరనాయకా! ఆలోచింపక కత్తినిొసంగిపంపుము.

వెంక—(కత్తియొసగి)ఇదిగో నీవీకార్యమేలా చేసెదవోనుమా
యేరికై న తెలిసినచోనీమాటకేమి ముందునాపుట్టిముణుగునుఎలాగైన
నీమగనితుదముట్టించినచో మనము యిచ్చవచ్చినట్లు తక్కిరబిక్కెర
లాడుకొనుచు ప్రాణాలున్నంతవరకు హాయిగానుండవచ్చును.

[ప్రభా—అతిరహస్యముగజరిపివచ్చెద (నిష్క్రమించుచున్నది)

వెంక—(నిష్క్రమించుచున్నాడు)

జయపా—(స్వగతము) ఈపాపాత్మురాలీతుచ్చుని బొందుటకై భర్తజంపుట కేగినది ఆహా! నాప్రాణమిత్రుండగుజయంతుడుభార్య హస్తంబుల మడియునా. అక్కటా! ఇప్పుడేమిసేయుదును? (అలోచించి) దీనికి నాలోచింపనేల ?

తే. గీ. ప్రాణమిత్రునివేగ జం + పంగనున్న

యతివనిష్ఠుడు వారించి + యనుగుసఖుని

ప్రాణములగాంచి వెలయుటే + భవ్యమార్గ

మంచు జిత్తంబునందుఁ ద + లంచువాడ.

కావున నేమాత్రమును జాగుసేయక నీమెవెంటనేగి యెట్టులైనను నాప్రాణమిత్రుని ప్రాణంబుల గాపాడెదను.

(నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

రంగము—ప్రభావతిసాధము.

[ప్రభావతి—(ప్రవేశించి తలుపుదీసి) అందఱును నిద్రావిధునే యున్నారు. నాకార్యమునెరనేర్చుకొనవచ్చును. [అనినిద్రించుచున్నజయంతుని సమీపించి] ఆహా! ఇప్పుడునేనీతనిజంపవలసిందేనా. ఇట్లా చరించితినేని యీతఁడు మడిసిర యనంతరమునా మొగంబుజూచువారెవ్వరు? వింతతున్న యొరులకంట బడఁగలనా. భర్తనుజంపిరమహా పాతక మెన్నటికైననుబోవురా. ఒకవేళప్రపంచంబున కీసంగతియు దుముందు దెలిసెనేని నన్నునిందింపరా. కావున నీకార్యముసేయకుండుట యేమేలని తలంచెద. [అలోచించి] ఇప్పుడీకృత్యంబు సేయుట మానితి నేని మేదరిస్తేహమునకు భంగమువచ్చును. అతనిబాసి యొక్కతృటి కాలంబైనను మనగలనా కావున నేనుకొన్న కార్యము చేసితీరెద [కత్తిసత్తి] శరీరము కంపమొత్తుచున్నది. హృదయంబునదై ర్యమాగుట

లేదు [ఇంచుకయూరకుండి అక్కటా ! ఎంతపాపకార్యమునేయడలం
చితిని. భర్తనుజేతులారా జగపడలంచుచుంటినే. [అలోచించి] ఇంకనా
లోచించినచోఁ బ్రయోజనములేదు. ఆలస్యంబయినచోముప్పువాటిల్లు
ను. ఏమైనసరే వధించితిరెదచు. (జయంతునిఁగంతుంబునఁటికేనేయును)

జయపా—[తొందరగాఁ బ్రేపించి]

శా. ఘోరంబైన ఖరాసిబూని మదిలో ♦ గొంకేమియుక లేక యీ
మారాకారు వధించి మేదరికుల ♦ ప్రావిర్భవున్ గూడగా
ధీరత్వంబుననెంచివట్టి నిరుచ ♦ గ్ధి నేనివారింపఁగా
జేరక వచ్చుచునుంటి చంపకుమి రా ♦ జీవాక్షిప్రాణేశ్వరున్.

[ప్రభావతి కరము పట్టుకొనుచున్నాను.]

ప్రభా—[జయపాలుంజూచి]

చ. ఎవడవుగోరి నీవిటు లొ ♦ కింతభయ బురు బూతుకుండ, భూ
ధవసుత సౌధరాజము ము ♦ దంబునజొచ్చి కరంబు బట్టు దే.
జయపా—

ఎవడనునై ననేమి రమ ♦ ణీ పతిజంసగనున్న నిన్ను భూ
ధవునకుబట్టియూయఁగ ము ♦ దంబునవచ్చితి నిట్టిరూపుతోన్

[8] సాంగు జయపాలును జంగలారాగం-రూపము.

1 ఛీఛీ కులపాంసనీ ! పతి జెండినావోకో । నీమమేదరికై దు
ర్నీతి బూనెదే॥ ఛీఛీ బూనెదే॥ ఛీఛీ॥

2 గౌరవరాజకులాంబుధి । గర్వముభంగి । మారణకారణవై జన్మం
బుగాంచితే॥ ఛీఛీకుల॥

3 సీతనరాజవంశము నీతిమా సెనే॥ లోకము నీయపయశమునీ॥ ల
మయ్యెనే॥ ఛీఛీకుల॥

[చచ్చియున్న జయంతునిజూచి] హా! కులటా! నేనురాకము
నుపేయంతంబుకొందించితివా. ఛీ! పాంసురాలా! ఎంతక్రూరకృత్యంబు

గావించితివి ! నీచక్రలుండఁగ మేదరింగూడి సౌఖ్యంబులండఁదలంచి యిట్టికూరకార్యం బాచరించితివా. ఈపనినీవుజేయుచుండ నెవ్వరు జూడరని తలంచితివిగాని యంతరిక్షచరులగు సూర్యచంద్రాదులకెటు కలేనిదీప్రపంచంబునందుండునా. ఓసీ ! పాపాత్మురాలా ! తుచ్ఛంబగు నిహలోకి సౌఖ్యంబులకాసింది యెంతమహార్యంబొనరించితివి. ఈ పాపమునీకెన్ని జన్మంబులకై ననుబోవునా. నీవుబుట్టుటంజేసివంశంబునకు గూడ నవకీర్తివచ్చినదే? ఒక్కొక్కసమయంబునందు గటికివానికి నై ననుగొఱ్ఱగోయటకుఁ జేయిరాకుండును. అట్టియెడ దై వనమాను డగు పాణినాథునికంతము తరుగుటకు నీచేతులెట్లా డనోకదా. అవును మోహమే చేతులాడించును. కరకుతుఁజగర్భంబున బుట్టుటకుమారు గా రాజవంశమున జన్మించితివిగాని రాజపుత్రికాగుణంబులుమాత్ర ము కంచుకాగడఁజెట్టి వెదకినను గానరావు. జారిణివై ప్రాణేశ్వరునిఁ జంపినన్ని ముక్కముక్కలుగాఁ జెక్కినను పాపంబు సంభవింపదు.

(జయంతునిజూచి)

తే. గీ. అనుగునఱుడ! కులట భార్య • హస్తమందు
బ్రాణఘంబాసిపోతివే • సరమమిత్రీ
నన్నువిడనాడి కృపలేక • యన్న ! నిన్ను
గానఁజాలనైతిని కాల • కర్మగతిని.

హా ! మిత్రీశేఖరా! మనన్నీహాధంగ మెంతచేసినది. నీన్నేహా ము వీడినప్పుడేబ్రతుకుటదుర్లభంబనితోచిన నాకునీవువర్ణపురంబునకే గుటకనులారజూచి ప్రాణములతోనిల్వగలనా? అయ్యో! నన్నుమఱచి పోతివా. నేనెంత బ్రతిమాలుకొన్నను నావాక్యంబుల నాలిం పక నన్నుద్రోసివుచ్చితివి. అయ్యో! నాగతికేమనివగతు, నీవు లేని యీజన్మమునాకేల ? అతిమృదువైన నీకంతముకులటయగు నీభార్య నఱుకుచుండ నీవెట్లార్చితివోకదా.

ప్రభా—(తనలో) ఈతడెవ్వడో తెలియకుండెను. ఇప్పుడు నేనుమాటాడక యూరకుంటినేని ముప్పవాటిల్లును. కావున నొక్క చిత్రమును బన్నియితనిని రాజభటులకప్పగించెదను. (ప్రకాశముగా) ఓహో! రాజభటులారా! ఎవ్వడో యొక్కదుర్మార్గులను భీతిలేక నాసౌధమును జొచ్చి నిదురించుచున్న నాభర్తనుజంపుతున్నాడు నత్వరంబుగవచ్చి రక్షింపుడు రక్షింపుడు.

(అనివిగ్గరగాఁ గేకలువేయుచున్నది.)

[అంత నిరుస్తరురాజభటులు ప్రసరించుచున్నారు.]

రాజభటులు—(తొందరతో) ఏడి! ఆతుచ్చుడు.

ప్రభా—ఆతడే. ఆతడే.

జయపా—(స్వగతము)ఓహో! కాంతలెంతకై నను జాలుదురు. ఈటక్కులాడియెంతమాయఁపన్నినది. అక్కటా! ఇప్పుడు నేనేమిచేయుదు (అలోచించి) చేయుటకేమున్నది. ఎన్నియవస్థలుప్రాప్తించునో వాతినన్నిటిని సమభవించుటకు ససిండ్పడనై యుండుటయే కర్తవ్యము. (ప్రకాశముగా) రాజభటులారా! మీరాగోచింపనవసరములేదు. ఈరాజనందనునివధించివదుర్మార్గుడను నేనే. నన్నుమీయిచ్చవచ్చిపట్టు చేయవచ్చును.

రాజభ—రమ్మ. నిన్ను మేమిప్పుడు కారాగృహంబునబడవైచి తెల్లవారినపిదప రాజుగారి సన్నిధింబెట్టెదము. (అనిజయపాలుని గారాగృహంబునకుదోహోనిపోవుచున్నారు)

ప్రభా—ఇప్పటికీ నాహృదయము చల్లబడినది.

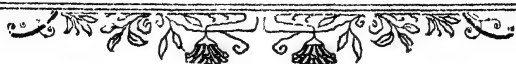
(నిష్క్రమించుచున్నది)

ఇది ద్వితీయాంకము.

సంగీతజయంతజయపాలము.

తృతీయాంకము.

[కారాగృహము.]

జయపా—(తొలలో) కట్టా! తుదకునాయవస్థయిట్లుగా, బరణమించినది

(9) సాంగు—జయపాలువు సింధుకమాచి, ఆట—పామగయే.

1 హావిధి వైదములు | అశ్చర్యములు || హావిధివై||

పున్నెముసకునే | బోన పాపమెదురయ్యె | యెన్నరాని బన్నె
మందితి|| హావిధి||

2 సతులమాబలనే | సత్యమందురుధాత్రి | అన్యతము కాపుష్టలా
డిసి మాటలు|| హావిధి||

దీనికంతకును నగవనుగాని మిత్రుని మరణంబుచకు మాత్ర
మువగచుచుంటిని. (ప్రభావతిచుద్దేశించి) హా! చపలచిత్తా! జూరీశీ! గో
ముఖవ్యాఘ్రీమా! ఎంతటిదానవే. రాజభటులకడ నెట్టిమాయబన్ని
నన్ను కారాగారనివాసునిగాఁజేసితివి. ఆసమయంబుచకుఁ దప్పించుకొ
నుటయే ప్రధానంబని తలంచితివి గాని నెమ్మదిమీఁద సత్యముబయలు
పడునని యెఱుంగలేకపోతివి. నిరంతరంబును జయంతునిగలిసి చరియిం
చు నేనిప్పుఁజొంటిగ నాతనినిస్వర్గంబుచకుబంపిసంచరించుచుంటివిగాదా?
నందనోద్యానంబులందు విహరించు నేనిప్పుడె కారాగృహంబునందు
విహరించుచున్నది. అవును. పురాకృతప్రార్థ మచుభవింపక తీరునా?

వీసేనుడు—[ప్రవేశించి] కారాగృహంబునందున్న సన్యాసి
జయంతుని సర్థరాత్రియందు వధించెనని తేఱబడిననేరమును మాతండ్రి

గారు విచారణసేయబోగాఁ నేను వారినివారింది యందలి నిజంబునా రసెదను గావున మూఁడునంబు లందుకు గమవీయుడని కోరఁగా వారంకులకు సమ్మతించికదా. [అలోచించి] ఆసన్యాసియేమి? అర్థరాత్రి యందు నిర్భీతితో రాజపుత్రికాసాధంబుజూచ్చి జయంతుని వధియించుటేమి? ఇదినాకుమిక్కిలి యనుమానముగనున్నది. కావున నిందలి నిజమైనయుదంతం బీసన్యాసినే కనుగొనవలెను. (సన్యాసినిసమీపించి)

తే. గీ. నీదురూపంబుజూడ ము + నీందుభాతి

గానుపించుచునుండెను + కరుణలేక

చెఱచు పడవై చె నెవ్వఁడు + చెప్పమయ్య

సంతసంబునుగూర్చు నీ స్వాంతమునకు.

జయపా—

తే. గీ. నీవు వచ్చియుంచుట్టుల + నేను మునినె

కాని నాదుపురాకృత + కర్మవశము

చేతఁ బొందగాఁగలిగి + జెఱచు; నేమి

వల్కుటకు నోరురాదయ్యె + భవ్యచరిత.

అయ్యా! నాయందుఁ గృపాంతరంగుడవై నాక్షేమాలింప నెంచిన భవదీయనామంబెద్దియో తెలిపి నన్నానందపఱచెదవా ?

వీర—ఓయీ! నేనెవ్వరినో కనుగొనలేకుంటివా. ఈపట్టణం బేలుమహిపతికి నాత్మజుండనగు వీరసేనుడ.

జయపా—రాజకుమారా ! అట్లయినచో సంతయు తెలిసియుండియు నడిగెదవేల? నీసోదరీ సాధంబు సర్ధరాత్రియందుఁజూచ్చియామె భర్తను జంపితివని నన్ను జెఱసాలయందు వైచినసంగతి నీ వెఱింగి నది కాదా.

వీర—జయంతుని నీవు వధియించినది నిజంబేనా?

జయపా—నిజముగనుకనే నాకిట్టిశిక్ష విధింపఁబడినది.

వీర—ఆపలుకుల గేమిలెమ్మ. నీవు సన్యాసివేష ధరుండవగు నొకత్రోయ కుమారునివలె, గాన్పించుచుంటివి. నీవేషము నేటికి ధరించితివో చెప్పుము. నీస్వాంతంబున భీతిజెంద ననసరములేదు.

జయపా—అయ్యో! నానిజవర్తమానముతో నీ కేమిపనియున్నది?

వీర—జయంతుని వధనుగూర్చి నాకనుమానము బుట్టుచున్నది. ఆకారణంబున నిన్ను పుగుచుంటి. సందియంబందక వచింపుము.

జయపా—సందియ మేమున్నది? అతనిని వధించిన పాపాత్ముడను నేనే.

వీర—నీవు వచించిన వాక్యంబు నేనుసమ్మజాలను. ఈసంగతి నిగూర్చి మాతండ్రిగారు విచారంపఁ దలంచియుండగా, నిందలి నిజంబు నేను గనుఁగొనెదను గాని మూఁడుదినంబులు గడువీయుడనికొరితి. అందులకు వారు సమ్మతించిరి. ఆకారణంబున నేనిప్పుడిచ్చటకువచ్చితి కావున నిందలి సత్యంబంతయు నీవలనఁ దెలిసికొనవలెను.

జయపా—జరిగిపోయిన దానిని నీవు మరల బయలునకుఁ దేఁ దలంచుచుంటివే. అనవసరముగ లేనిపోని శ్రమ యేల పడెదవు?

వీర—ఏమియు నెఱుంగని నిన్న న్యాయముగఁ జెఱబడవైచి సందు కెంతయు విచారించుచున్నాఁడ.

జయపా—జయంతుని నేనువధింపలేదని నీకుఁ దోచుచున్నదా?

వీర—నిస్సందేహముగ.

జయపా—ఎవరువధించిరని నీకుఁ దోచుచున్నది?

వీర—స్త్రీలు కడుసాహసులు కదా, ఎప్పటికెట్టిమాయబన్నఁ గలరో యెవ్వరెఱుంగుదురు?

జయపా—రాజకుమారా! నీబుద్ధికి సంతసించితి. ఇందలి నిజంబునీకు రేపురాత్రి నాకడ కరుదెంచి యారేయియంతయు నాతో నుంటివేని తెలియఁజేసెదను పొమ్ము. [నిష్క్రమించుచున్నాడు.]

రంగము—ప్రభావతిసాధము.

[వీరసేనుడు జయపాలుడు ప్రవేశించుచున్నారు.]

వీర—చన్నిక్కడను గొనితెచ్చితివే? ఇదిమాప్రభావతిసాధమే!

జయ—చిత్రమును నాటకంబులయు నీర్థలంబునుండియే నీవు వీక్షించెదవుగాక. నేజెప్పియున్నమాటయు చేయుచుండుము. నమస్తము ను నీకు విశదము కాగలదు. మనమీ యగుగుమూలను పరుండి యుండము. పిమ్మట నేమగునో చూచుచుండుము.

వీర—నీవు చెప్పినయట్లే చేయుదము.

[అంత నిరువురు అరుగులపైఁ బండుకొనుచున్నారు.]

(అంత తలుపుచప్పును వివచ్చు చున్నది)

వీర—ఓయీ! తలుపుచప్పును వివచ్చుచున్నది. ఎవ్వరైన నను మనలజూచి యానవాలు పట్టరుకదా.

జయ—మనల నెవ్వరును నేమియుచూడరు. నీవు చూచుచు మాటలాడక యూరకుండుము.

ప్రభావతి—[తలుపు దీసికొని రాజవీధిలోనికివచ్చి] ఇంక నేను మేదరి గృహంబున కేగి సత్వరంబుగ రావలెను. (నడచుచున్నది.)

వీర—(జయపాలునితో) ఏమీ! ఆశ్చర్యముగనున్నది. ఈమె నాసోదరియే, ఈయర్థరాత్రులకు నెక్కడికేగుచుండెనోకదా! కనుక గొందునా?

జయ—నీవేమియుఁ జేయఁగూడదని చెప్పియుంటిని కదా. ఆ క్షేమెనఁ జేసితివేని నేకారాగృహంబులోనికిఁ బోయెదను.

వీర—ఏమియుఁ జేయను. నీయూతిప్రకారము వర్తించెదను. ఇంక నిష్పడేమి చేయుదము?

జయ—ఇప్పుడు మనమీమెవెంట నీమెకుఁ గనబడకుండనేగ వలెను. తరువాత నీవే చూచెదవు.

తృ తీ యాంకము.

(ఇద్దఱును ప్రభావతికిగనఁబకుండ నడచుచున్నారు)

వీర—మిత్రీమా! నామనంతయు డోలాయమాన మగుచు న్నది. నాసోదరి నిర్భీతిగ నర్థరాత్రుఁబున నొంటరిగ నింతదూరం బరు దెంచి నని. ఇప్పుడు మేదరిగూడెము బ్రేవేళించుచున్నాము. ఛీ ! ఇక్కాంతయిక్కడి కేలవచ్చుచుండెనోకదా! స్నేహితుడా! ఇంకసంశయం పక నీఖడ్గంబుచే నీమెను నజ్జిక్కివైతునా.

జయ—అదియేకదా వలదని చెప్పితిని. అట్లయినచో నాదారిని నేజోయెద. నీయిచ్చనచ్చినట్లు చేసికొనుము.

వీర—మూఁగాడను. లేదు. లేదు.

[తెర లేచును]

మేదరిగృహము.

వీర—అహా ! ఏమిది ! సిగ్గులేక నాసోదరి యీతుచ్చుని గృహంబు బ్రేవేసించుచున్నదే ! మిత్రీమా ! నాకుఁ గోపం బాగకున్నది. ఈకరవాలంబుతో నాసోదరి శిరంబును ఖండించుదునా ?

జయపా—మాటిమాటికి నీవిట్లు పలుకుదువని తెలిసియుండ నేని నేను నీతో రాక నేయుందును.

వీర—ఓయీ ! స్నేహితుడా !

తే. గీ. క్షణియాస్వయమంచునఁ జన్మమంది

విమలక్రీడరంధ్రైః • పృథ్వీపతికిఁ

బుత్రియై ; నీచు మేదరి • పొందగోరె

నక్కటా చూచి నహింప • చగునెనాకు.

ఉ. స్త్రీవధ . సావమెంతయును • జెందినఁ జెందగనిమ్ము నన్ను ధా
త్రీవిభుఁడుగ్రీకుమాని యురి • నీసినఁ దీయగనిమ్ము నల్వరుక
ఛీ ! వెలదిక వధించెనిని • పెప్పిన చెప్పకొసంగనిమ్ము ; నే
నీవనితక వధింపకను • నెంతయునై పగజాల మిత్రీమా !

ఆహా! స్త్రీలమాయ ! “చేసేడివి మాఘస్నానములు. దూరే
డివి దొమ్మరగుడిసెలు.” అనునారోగ్యక్తి యాధండాలియందుఁ గన్ప
ట్టుచున్నది.

జయపా—నాయిచ్చవచ్చినయల్లు నీవు వర్తించెదవా ! లేక
సన్నుఁ గారాగృహంబునకుఁ బొమ్మని యాశ్చర్యమిచ్చువా ?

వీర—సఖుడా! నాసోదరి నాకనులయెదుట నిట్టిదుష్కార్యం
బొనర్చుచుండఁగా నెట్లురకొనుమని చెప్పగలిగితివి? ఇట్టిదుష్కార్యం
ను బ్రసంచకంబున బ్రతుకనిచ్చినదో వంశంబున కెల్ల దుర్యశంబు
సంభవింపదా ?

(10) సాంగు వీరసేనుడు శుద్ధబంగళా-త్రిశ్రహతి.

1 కటకటకర్ణక ! తోరపువాక్యము ! తెలువినిసహింతున్ ||

అసులతో||

సోదరిసీచునిమేదరిగూడుట | చూడగలిగెఘనశోకము మోచ్చెను||కట

2 తలవంపులునాకు || గలిగెనేమిసేతు | నిలచియింపగ | నింతయు
సైపను||

3 యీగతినామది ! యెట్టికార్యమైన | నేయగనోడునె | చింతల
నయ్యెను(కటకట||

జయపా—యిప్పుడు నీవింతతొందరిపడితివేని జయంతునివధను
గూర్చి నీకు నిజంబెట్లు తెలియును కావున నేమియు మాటలాడక నీ
చాటునడాగి నీసోదరియు మేదరియు జెప్పకొనుపలుకుల నాలింపుము.

వీర—నీవు చెప్పినట్లే కావించెదను.

(వెంకడు—ప్రభావని ప్రవేశించుచున్నారు.)

వెంక—ఆ ఏంటీ ! ఆపనికాజేసి వచ్చేసినావా. ఆమయ్యోసం
వేయేళావా ?

ప్రభా—అందుకు సందియమేమి?

వెంక—ఏలానేశావో నాకు సెప్పవూ; యీమాటయింటేనా గుంటెకాయలు మెడనులిమిన కోడిపిల్లలాగ కొట్టుకుంటున్నాది.

ప్రభా—మొన్నరేయి నీయొద్దనుండిఖడ్గముతీసుకొనిపోయి, నిదురించుచున్న నాభర్తకంతంబు సజ్జికీరిని. ఇంతలో నెక్కడినుండియో యొకసన్యాసివేషధరుండువచ్చి భర్తనింకను జంపలేదని తలంచి వలదు వలదని పలికెను. పడపడి కొంతసేపటికి నానాధుండు చచ్చి పడియుండుట వీక్షించి నన్నునేక దుర్భాషలఁ బలికెను.

వెంక—ఓరిబాబో ! కొంపముంచావాయేంటి ! యీయేకాంతిం బయలుపడలేదుగండ. నాపాణాలు కొట్టుకుంటావుండాయి.

ప్రభా—నేనంత పిచ్చిదాన ననుకొంటివాయేమి ? ఆసన్యాసి సన్నట్లు దూషించునప్పుడు నాకేమియుదోచక నామనంబుడోలాయ మానమై నారహస్యము బయలుపడునేమోయని భీతిశింది యొకచిత్ర మగు మాయఁ బన్నించితిని.

వెంక—అ! మాయేపన్నేశావు? ఏంసేశావు? ఆలాటిహొంత కారివి కనుకనే యందుకు సిద్ధపడ్డావు. ఆజాయినేంబరిగింది సెప్పవూ.

జయపా—(వీరసేను నవలొకించి) రాజకుమారా ! సావధాన చిత్తుండవై వారిసంభాషణ మాలకింపుచుండుము.

ప్రభా—అప్పుడు నేను ధైర్యమునుబూని “ఓరాజభటులారా! నాభర్తనిదురించుచుండఁగా నెవఁడో యొక్కదుర్మార్గుడు నాయంతః పురంబుజొచ్చి యతనిని వధించుచున్నాఁడు. తక్షణము చుచుదొంచి యతనిని రక్షింపు” డని బిగ్గరగాఁ గేకలు వెట్టితి.

వీరసే—ఆహా! ఎంతదారుణ మెంతదారుణము.

తే. గీ. జారునింగూడ భర్తను జంపి; భీతి

లేక యానేర ముక్కటా ♦ లేమమోషె

మరియొకరిపై స; మాయాపి ♦ పంచమంచు

నింక నెట్టివారుండిరో ♦ యెంచిచూడ.

ఒసీ ! మాయలాడీ ! పృథావతీ !

సీ. చిన్నారి పొన్నారి ♦ చిరుతపావవటంచు

దలపోసె; నీరీతిఁ ♦ దలవలేదు

సుగుణపుం బేటివై ♦ శోభిల్లుదువటంచు

దలపోసె; నీరీతిఁ ♦ దలవలేదు

పరిసేవజేయుచు, ♦ బరిధవిల్లుదువంచు

దలపోసె; నీరీతిఁ ♦ దలవలేదు

దివ్యవాక్సీర్తి ♦ దెత్తువటంచును

దలపోసె; నీరీతిఁ ♦ దలవలేదు.

తే. గీ. కులటవై యిల్లు వీనితోఁ ♦ గుతలమందు

సంచెరించెదవంచును ♦ సంచితముగ

దలపగాలేదు నిరతంబు ♦ తండ్రి; దుగ్ధ

ణంపు పేటివాదంచు ♦ నాతిమిన్న.

[ఇంచుక యూరకుని] ఆహా! స్త్రీ లెంతటిమాయాంధ్రు.

తే. గీ. లజ్జవిడనాడి విటకాండ్రీ ♦ వజ్రజేరి

పైకికీర్తింగనీతులఁ ♦ బల్కుచుండు

తరుణులఁ బతివ్రతలటంచు ♦ దలుచుకంటె

మోసమొందుగానఁబడదు ♦ భూమియగుదు.

జయపా—రాజనందనా ? వింటివా ! జయంత వధయందలి సత్యము.

వీరసే—ఏమియుఁ బల్కుటకు నోరాడకున్నది. ఈదుశ్చారిత్రీ యెంతవని గావించెను. భర్తరుదాచు సవ్యయముగావధించి, వారించుటకు నేగిన నిన్ను, గారాగారనివాసునిగాఁ జేసెనుగదా. అక్కటా !

ఎంతఘోరమగుమాయ బన్నినది. మిత్రీచూ! ఇంకనీవు నన్ను వారింపకుము. ఇట్టిదుష్కార్యం బాచరించుచు, వంశమున కపకీర్తి దెచ్చుచున్న యీవరమ దౌర్భాగ్యురాలిని నాకరనాలంబున ఖండించి కృతార్థుడయ్యెద. [ప్రభావతిపై కేగనెంచుచున్నాడు]

జయపా—నీవట్టికార్యమును జేయుట మంచిదికాదునుమీ.

వీరసే—అట్లయినచో నీప్రకార మాచరించెద. [అని రాజభటులను గట్టిగాఁబిలుచుచున్నాడు.]

వెంక—[ప్రభావతినిజూచి] అదిగో; ఏదో కొంపముంచావు. అల్లరియేదోవినబడుచున్నది. నాకాళ్లువడకుచున్నాయి. నాపాతాలుమీదికొచ్చేసిందికాబోలురా బాబు యెప్పుడీలాటి సంసారఘాతలకి పోరాదురా బాబు.

ప్రభా—నాశరీరబంతయుఁ గంపమెత్తుచున్నది. అరుగో! యెవ్వరో యిరువురుపురుషులచాయ నిలబడియున్నారు. [సరికించి] అమ్మయ్యో! ఇంకేమున్నది. ఎవ్వరోయచుకొంటిని. నాసోదరుండగు వీరసేనుడును, మొన్న రేయి నాభర్తను వధించునప్పుడు వారింపవచ్చిన సన్యాసియు. అయ్యో! ముగ్ధుఁడై బయలుపడినది, ఇంకమరకేమిదిక్కు. ఇప్పుడెందుబోగలము. అక్కటా! ముప్పువచ్చినది.

[రాజభటులు ప్రవేశించుచున్నారు.]

రాజభ—ఎవరు మనలఁబిల్చినది. [అని ముందున్న వీరసేనునిం జూచి సమీపించి] మహారాజకుమారా! ఏమిసెలవు?

వీరసే—రాజభటులారా! ఆమేదరిగృహంబుననున్న కాంతామణిని, నామేదరిని దక్షిణంబ కారాగృహవాసులుగాఁ జేయును. ఇదియే యాజ్ఞ.

[రాజభటులు, ప్రభావతిని మేదరిని గారాగృహంబునకుఁ దీసికొనిపోవుచున్నారు.]

రంగము—రాజసభ.

[చిత్ర]—కేతుడు, వీరసేనుడు, జయవర్మ, ప్రవేశించుచున్నారు.]

చిత్ర—కుమారా! వీరసేనా! అర్ధరాత్రింబుందుఁ గుమారి సౌధంబుజూచి జయంతునిజంపిన యాసన్యాసింగూర్చి విచారింపఁ నొ చిన దినంబు నేడేకదా. అనేరంబునందలి సత్యాసత్యంబు లరయుట కు మూడుదినంబులు నీవు గడువడిగితివి. నీవేమియాలోచించితివి ?

వీర—అలోచించుట కేమున్నది. అంతయుసిద్ధమయ్యెయున్నది.

[ప్రక్కందిరిగి] సేవకా!

సేవ—[ప్రవేశించి] ఏమిసెలవు?

వీర—నీవు కారాగృహంబున కేగి యక్కడి రక్షకభటులతో నిన్న రేయి కారాగార నివాసులుగాఁ జేయఁబడిన కాంతను, పురుషుని నదివరకున్న నన్యాసినివోడ్చి నిరమ్మని రాజుగారియాజ్ఞగాఁ దెలిపి రమ్మ.

సేవ—చిత్తము. [నిష్క్రమించుచున్నాడు.]

చిత్ర—వీరసేనా ? నిన్నరేయి, కారాగారనివాసులుగాఁజేయఁ బడినపురుషుఁడుగాంతయు నెవ్వరు ?

వీర—తండ్రీ! అదియంతయుఁ దమకింకొక తృటికాలంబులో విశేశముకాఁగలదు, ఇంతలో నేనువచ్చి తమచిత్తంబునకుసంతాపం బు జేర్చినేల ?

చిత్ర—ఇదివరకే వ్యాకులపడుచున్న నాకు మరింత సంతాపంబు గలుగునా ?

వీర—తమకేకాదు, ఈజయంతునివధమనకుటుంబమునకంతకు సంతాపము గలుగఁజేయుచున్నది. సంతాపమేకాక మన రాజవంశం బునకెల్ల దుర్యశంబు దెచ్చినది.

చిత్ర—నందనా ! అదియింక నాకుఁ దెలుపరాదా ?

వీర—అదిగో నేరస్తులను భటులు తోడితెచ్చుచున్నారు. సమస్తమును మనకిప్పుడే తెలియఁగలదు.

[సన్యాసి వేషధరుడగు జయపాలుఁడు ప్రభావతి, మేదరి వెంకట వెంటరా రాజభటులు ప్రవేశించుచున్నారు.]

చిత్ర—పుత్రీకా! ఆమె మనప్రభావతయే కదా, లేకనాకట్లు తోచుచున్నదా, కాకున్నచో నిద్రావస్త నుంటినా, కలగాంచుచుంటినా.

వీర—తండ్రి! నీవు జాగ్రదవస్థయందే యుంటివి, ఆమె నా సోదరియు, నీపుత్రీకయు సగుప్రభావతయే. అందుకు సందియంబేమియు లేదు.

చిత్ర—కుమారా, నామనంబంతయుఁ గలతజెందుచున్నది. ఇదియంతయు వింతగాఁ కన్పడుచున్నది.

వీర—జనకా! ఈకలికాలంబున వింతల కేమియోదువ. ఇంకమనము ప్రస్తుతాంశమునుగూర్చివిచారితము. దేవరవారు నాసోదరిని, నీమేదరిని గారాగ్రహవాసులగుటకుఁ గారణంబడిగి తెలిసికొనుఁడు.

ప్రభా—(తలవంచి కన్నీరు నించుచున్నది.)

చిత్ర—(ప్రభావతి నవలొకించి) కుమారీ! ప్రభావతీ! ఏమిది, ఆశ్చర్యముగా నున్నది. నీవిట్లే తెంచుట కేమిగతము?

వీర—అమ్మాయీ! కన్నీరునించెదవేల? పురాకృతప్రభ కారణంబున నిట్టివి సంప్రాప్తించుచుండును. గుట్టుబయలెక్కినది, ఈ రాజసభయందు నీవు చెప్పకపోయినను సత్త్వాసత్వములు విచారణమీఁదఁ దెలికమానవు. కావున చింతింపక నిజము దెలుపుము.

చిత్ర—(స్వగతము)నిండుసభయం దెట్టిది వినవచ్చునో ఏమి నగుబాట్లు తానున్నవో ఇదియంతయు వీక్షింపగా నాకుఁ జిత్రముగ గన్పట్టుచున్నది. (ప్రకాశముగా) ప్రభావతీ! నీసోదరుని పలుకులకు, బ్రీతున్నరంబిమ్ము.

ప్రభా—తండీ! చెప్పటకేమున్నది. ఇదినాకర్మవ్రాత ఇట్టి చ్చట కీర్త్యుకొని వచ్చినది. ఇంతకంటే నేనేమియు జెప్పలేను (తనలో) అయ్యో! నాకింక నేమి తెరవు. ఇప్పుడెవరిజేరును. అక్కలారా! ఈరహస్యము నాసోదరునికే తెలియవలెనా; తెలిసెబోయితే మూరకుండక మముగారాగృహంబందుఁ బడవేయనేల? ఇప్పుడీరహస్యమునిండుకొలుపున బయలుపడక మానదుకదా. చేతులారా దెచ్చిపట్టుకొంటిని.

వీర—ఓరీ మేదరీ! రాజభటులు నిన్ను జెరసాలయం దేల తోసిరి?

వెంక—చూరాజా! నాకత్తితోను. నోనేవాపమెరుంగని ఒట్టి పున్నాన్ని నన్నుదాచలెంకలుకట్టుకొనిపోయిబందెలోయేసినారుబాబు.

వీర—పాపము ఏమియు నెఱుంగని నిన్నన్యాయముగాఁ బడవేసిరిగా! (జయపాలుని దిలకించి) తపోధనునిబోలియున్న నీకుఁగూడ గారాగృహవ్రాతయే పట్టినదా?

జయపా—రాజనందనా! దేవరివారి సోదరియగు నీప్రభావతి సాధం బర్ధరాత్రీంబువఁజూచి ఈమెభర్తను వధించినందులకు నన్నుఁ గారాగృహబంధుని గావించిరి.

వీర...నీవు నిజముగా జయంతుని వధించితివా లేదా?

జయపా—ఆసంగతి నాకును భగవంతునకుఁ దెలియును. ఆతని వధించితి నను నేరము మాత్రము నాపై మోపబడెను.

వీర—ఆపథయందలి సత్యమును నీవు వెల్లడిపఱచెదవా?

జయ—దేవా! మీరెట్టిదండన విధించినను నందులకు నమ్మ తించి యనుభవించెదనుగాని యీసీచమగునోటితో నందలిసత్యమును మాత్రము నాయంతట నేను వెల్లడింపజాల. మహారాజకుమారా! నన్ను మన్నింపుము.

వీర—(మేదరిని దిలకించి) ఓరీ! నీవింక నసత్యము పలుకక

యదార్థమంతయు నెరింగింపుము. అట్లెరింగింపవేని నీవు మరణదండనకు బాలుగావలసి యుండువు.

నెంక—(తనలో) అయ్యబాబో! ఇప్పుడు నిజమాడకతప్పదు. నా ప్రియమైనాదికొచ్చేసింది. ఎలరాకపోతుంది ఎక్కడో అంతప్పురాల్లో నిరాచోరి పిల్లేడ ఎదుళ్లుచీరి మూసివాయిసం నేటల్లుకొని పాట్లోను కొను తాగుబోతు మేదరిముండాకొడుకునునేనేడ, సరచాలేడ, అయ్యో ఆపాడకోరికనాకేల పుట్టా, అన్నానాబుద్ధి యెంతగడ్డితిందో. అచ్చం గాపాలవంటి రాచకులానికి పందిపాలుకలిపేసానుగదా! యీలాట్టి బుద్ధిలేనిపని చేసిన నాపాణంమీది కేలరాదు. యేంసేయను. సరే యేంసేయను. యీకురసేనరాచాయనకు అంతానిజం తెలిసింది. నేదాచిన దాగదు యిక్కేప్రయోజనంలేదు' నామూలానయిరాచోరిపిల్లపాణాలుకూడాపోతాయిరాబాబు ఏంసేయను (ప్రకాశము) మారాచారచ్చించండి బాబురచ్చించండి యింకమీకాడ అబద్ధంసెప్పును ఆమీన దేవకోరిక టాచ్చం నాపున్నెం నన్ను మీరేలాసిచ్చించినాసరే నేపీద్దంగా ఉండను. యీపెబావతిగారికి నాకును గెండ్పోయించిచేరికలున్నాయిబాబు.

చిత్రీ—[స్వగతము] ఇట్టి కర్ణకతోరమగువార్త వినినంతనే నా హృదయంబు బగులకున్నదికదా. ఆవిధాత నా హృదయంబుచాషాణంబుతో నిర్మించియుండనోపు. ఉత్తమక్షత్రియవంశ సంజాతయగు నా పుత్రికకును నీచకులుండగు నీమేదరికిని రెండుసంవత్సరములనుండిమైత్రికలదట. ఛీ ఎంతచూటవింటిని , యాదవకులంబున ముసలముబుట్టిన" దన్నెల్లు మారాచన-శమున కులటయగు నాకుమారి జన్మించెను. ఇప్పుడు నేనేమని విచారించు.

తే. గీ. చండువంటి కలంబెల్ల • భస్మమయ్యె
సంభవంబయ్యె గుడుర్య • శంబు; నవ్వె

సయ్యో భూనాథులెల్లరు + నకట; కులట

యాకుమారిక జన్మంబు + నందుకతన.

[11] సాంగు—చిత్రీసేనుడు అతాణా రూపకము.

1 ఎంతఘోరకార్యము, హంతకారిపుత్రిచేసె ||యెంత|| నీచుని

మేదరిగలయుచు | కాంతుగొంతుగోసెపుత్రి ||ఎంత||

2 పాలపోలురాచకులము, పాడుచేసెతుచ్చునెనసి | ఏలీలనుసహి

యించెద | యిట్టిపాపకార్యమువిని ||ఎంత||

3 ఏమి సేతునెందుజొత్తు | నిట్టిదుశ్చరిత్రగించి | యీమహీతల

యెత్తిబ్రతుకు | యెంతయు సహింపగలనె ||ఎంత||

అక్కటా! ఇంకనలుగురిలోఁ దలయెత్తి మెలగనేర్తునా?

వీర—(రాజును విహేకించి) తండ్రీ! విచారించుచుంటిరేల?

చిత్రీ—కుమారా! ఏమున్నది. ఎప్పుడును దలంచియుండని యవకీర్తి వచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నాడ.

వీర—రాజేంద్రా! చింతపడినందువలన లాభములేదు. ఇంక మనము ముందు వినబోవుసంగతులు హృదయనిర్భేదకంబులై యొప్పు చుండును. కావున తైర్యమునుబూని చిత్తగింపుడు. [మేదరింజూచి] ఓరీ! తరువాత సంగతిం జెప్పుము.

మేద—బాబు! యీమెనాగుడిసికాడికి పతీదినానా నడిరేయి వచ్చేటలవాటుండేది మారాజా ఆమెమగడొచ్చిన దినాన రేతిక్రికూడ నామకాంకాడగొచ్చేసింది. యేమియింతజాలం సేసావనిలడిగినానునామి నేనునాభర్తవచ్చేనాడు ఆతడున్న మనకూటాలకు బంగంవస్తుంది నీక త్తినాచేతికిస్తే నామగడు నిద్దరపోతుండగా సంవేషివస్తాను అనిసెప్పి యాయమ్మోరు నాసేతికత్తి పుచ్చుకొనిపోయింది. మారాజాఅప్పుడు నేనొద్దనే సెప్పినాను కాసినామాట యివక ఆలాసేసింది యేలికా చిత్రీ—(స్వగతము) ఆహా! స్త్రీలెంతకైనను జాలుదురు.

తే. గీ. మంచెవారకరణిగాను • పించుచుందు

రెన్నిమాయలో పన్నగా • నెంచుచుందు

రమణులను గూడుచుండి • శ్రీరంగశీతు

లెన్నియో పల్కుచుందు మ • హినియందు.

స్త్రీచిత్తవృత్తిఁదెలియ నెవ్వరికిని దరంబుగాదుగదా. ఈజారిణి విటకాని స్నేహము శాశ్వతంబనితలంచి భర్తను జంపదలంచెనట. కటకటా! ఎంతదారుణము. [పుత్రిక నుద్దేశించి] హా! పుత్రి! ప్రభావ తీ! ఉభయకులంబులకునుగీర్తిదెచ్చి చంద్రమతీ ద్రావిడీత్యాది కాంతాశిరోమణులు వోయిన తెరువున బోయిక్కిరాంచెదవని తలంచి తినిగాని యారీతి దుశ్చారిత్రవై నావంగడంబునకెల్ల నపక్వీదెత్తువని దలంపలేదు. సద్గుణంబులులేని పుత్రికలు పుట్టుట కడుపుచేటు గదా. ఇటువంటి పాపాత్మురాలు పుట్టిననేమి గిట్టిననేమి.

వీర—(మేదరిని విలోకించి) తరువాత.

వెంక—ఆజాయిసీయమ్మ నాచేతికజైట్టికెళ్ళి మంచినద్దర పోతుండగా మగనిమెడ నరుకుచుండగా ఆ,ఆ,ఆగుఆగు నరకొద్దని కేక వేస్తూ ఒకజోగివాడు అడ్డంకి పెట్టినాడంట. అంతలోకే యీబిడనరికే సిందంట. ఆజాయిసమ్మకొన్న సన్నాసిగాడిని చూసి యాయమ్మభయ పడి ఆచేటుపని ఆజోగాడిమీదకి తోసేయాలని రాజభటులరా నామ గని నెవ్వడోచంపుసుండాడు బేగేవచ్చిరచ్చించాల అని కేకలేసిందంట బటులారేకలని ఆజోగియాలని కట్టుకుపోయినారని నిన్నరేయి యీ బిడనాతోసెప్పింది. అంతేకాని నోనోసంగతి యెరుగను బాబు. ఈపాపానికి నాకత్తికూడ సాయపడ్డమాట సత్యం ఆమీద పలువులనీత్యం ఈదురుమారుగుని యీతాగుబోతుయెదవను మీరేమిసేసినను సేయొచ్చు నాపాణాలు మీరేమిచేసిన మీచిత్తంబాబు.

ప్రభా—(తనలో) ఈమేదరి రహస్యంబంతయు బూసగ్రుచ్చి

నట్లు వచించినాడు. ఇంక నేనెంతమాత్రమును మరియొక తీరునజెప్పి తప్పించుకొనుటకు మార్గములేదు. ఇందుకునేనొడంబడియే తీరవలయును. అక్కటా! పతులనువంచించి యుపపతులను జేరుటవలన గలిగెడు నష్టము నాకిప్పుడు కదా బోధపడినది.

వీర—ప్రభావతిని జూచి ప్రభావతీ! ఇందులనుగురించినీవేమి వచించెదవు. ఈతుచ్చుడు పలికినపలుకు లన్నియు నిజమేనా?

ప్రభా—(తనలో) ఈతనివల్కుల కేమిప్రతిస్పందించియు. తలయెత్తి మాటాడగలనా? జీవంబులుదాల్చి భూమిపై బ్రతుకగలనా? (ఏమియు మాటలాడక యూరకొని యుండును.)

వీర—సోగరీ! నిరుత్తరం బంగీకారసూచకంబేకదా.

చిత్ర—(తన యనిజూచి) కుమారా! నేనింక సభాస్థానంబున నుండజాల. ఇందునీయిచ్చవచ్చినట్లు విచారించి నేరస్థులను శిక్షింపుము. ఈయధికారము నీకొసంగితి. (నిష్క్రమించును.)

ప్రభా—సోదరా! నీవింకనన్ను చూచిగుచ్చి యడుగనేల? సమస్తంబును నీకుదెలిసియేయున్నది. పూర్వజన్మ పాపంబునం జేసి నేటి కార్యంబునకు దొడంగి నిందపాలయితిని. దోషంబంతయు నాయదెకాని మేగరి దెంతమాత్రమును లేదు. ఇట్టికార్యంబాచరించి కులంబునకెల్ల నవకీర్తిదెచ్చితి. ఇంక నేనీజీవంబుల భరించి ధరాతలంబునఁ దలయెత్తి మెలంగజాల. కావున నాయందుఁ బరిపూర్ణకృపాంతరంగుడవై నీకరివాలంబుచే నాకంగంబునఱికి పుణ్యముగట్టుకొమ్ము.

వీర—ప్రభావతీ! నీభర్తను మోసగించి యుపపతిగూడినందులకు నీకంతశిక్ష విధించునంతటి యవసరముండదుకాని భర్తప్రాణంబులు తీసినందులకుమాత్రము నీప్రాణంబులు దీసిదీరవలయును. నీయందుగలిగిన వాత్సల్యమును, కూర్మి, ప్రేమయుద్యజించి నీకట్టిశిక్ష విధించుచున్నాడ. నీతల్లినిజూడఁ గోరికకలదేని యొకసారిజూచి నీప్రాణంబులు బయటకు సంసిద్ధవై యుండుము.

ప్రభా—సోదరా! ఇట్టియకార్యం బాచరించి నిందపాలయిన నేను నాజనమొగంబేరితి జూడగలుగుదు? అయినను నవమానంబులు మోసి నన్నుగని నానాకష్టంబులబొంది పెంచిపెద్దదానిగ జేసిన యామెనొకసారి దర్శించివచ్చెద చనుగ్రహింపుము.

వీర—(మేదరినిజూచి) ఓరీ! జయంతవధను గూర్చి ప్రభావతిని బోత్సాహపరచివది నీవేయని మాకుదోచినది. కాని దోషంబుమాత్రము విశేషముగాప్రభావతియందున్నది. కావున నామెకు మరణశిక్షయు నీకు నీజనంబులు నుంతవరకును గారాగారనివాసివై యుండునట్లులను శిక్షవిధించితిని. [రాజభటులంజూచి] రాజభటులారా! ఈప్రభావతిని దోహ్మని మాజననిదర్శింపజేసి పిమ్మట కింకరుల కప్పగించి యురీతీయింపుడు. ఈమేదరిని గారాగృహనివాసునిగాఁ జేయుడు. ఇదేముమ్మాటికి నాయాజ్ఞ.

(12) నాంగు—వెంకడు కాంభోజి ఏకతాళము.

- 1 సంపుడయ్యనన్నుకూడబాబు | నాకొంపదీసి బండెలోన | కుళ్ళిబెట్టబోకుడయ్య ||సంపుడయ్య||
- 2 ఎల్లకాలమిట్టులుండజాల | మీపిల్లనాకుకొంపదీసెచాల | పిల్లలాదిక్కులేదు | యిల్లాలికూతులేదు | యేలాబ్రతుకువాడ | యేలీకపోవుడయ్య ||సంపుడయ్య||
- 3 బుద్ధిలేకచాడుసచిసేతి | వేసుద్దులేల మిమ్ముమఱపెట్టితి | హద్దుమీరియన్ను | గుద్దిసంపియేయరయ్య | మొద్దుబాటిబ్రతుకదేల భూమిపాలసూడకయ్య ||సంపుడయ్య||

వెంక—(తనలో) ఓరీబాబు పుట్టిమునిగింది. యీపాడుకట్టెలో పాణాబున్నంతకాలం చెరలోయేడవాలంట అయోదేముడా అంతకంటె సావేమేలుగందా (ప్ర)కాశముగా) మారాజా! కలాచ్చిని నాతలతీయించేమూల నేనీచ్చిపొంకలేకుబాబు మీనంటిపబువ్రలు యింతత

కువసిచ్చయేస్తారాబాబూ సిచ్చయెచ్చించాలన్నా నాకూయిమీ
రేలయింటారు. నేచేసిపాపం అనుభవించొద్దాలయ్యో పెబావతీయం
తపనిచేసి సమూహ తివంటిసిచిత్తం సిక్కబెట్టలేక తాగుబోతులంజకొ
డుకును సన్నీగందంబోకిదింపి నాకొంపతీశావు. నీపాణాలు తీసుకుంటు

న్నావు. అయితేయేంలే నాకంటనీవేమీలు యేమంటావానీకురిసిచ్చయే
సారుగనుక కట్టాలుతెలుపు. నేనంటేను పాణాలున్నంతకాలం గబ్బిల
పైంటవాననతోనున్న బందిలో చచ్చినట్టుపడుండాల ఇదంతకేంగాని
ముందునాకొంపతీనుకొన్నాను ఓసీయారిప్పిల్లా ! నేటితోనీకూనాకూ
సరి నీమొగంవాకు కనపడదుకందా ఆనామనీవెన్ని సెప్పావు మావాళ్లు
బద్దనుమీబద్దనుమీ రాసారిప్పిల్లిన్నహం బద్దనుమీయని నాకెంతగ
డ్డట్టారే నీమాటయినక యెవననై కుక్కనై గాడిదనై పందినై పాల

వంటిరాచకులం చెరిచి నాకొంపతీనుకున్నాను. నేనేకాదునావలెమంచి
చెడ్డలాలోచించక పొరుగోరి సంసారిప్పిల్లల కూడినయెదవల అందరిగతి
యింతే. యిక్కడ రాచసిచ్చతప్పిననాకుయముసుసిచ్చతప్పదు. కలిసా
చ్చిందికందాలనివొల్లెరక్క పాడుపని నేయగానేసరా.యిప్పుడునాకొం
పకూలిపోయింది నాకత్తిమూలపడింది నాపిల్లలు చిన్నోళ్ళుపనిపాటలు
నేయలేరు నాయాలినస్తులేనిది తడికలల్లునేర్పులేదు ఆళ్ళెట్లుజీవిత్రారో
తెలదుగందా ఓలేయారిప్పిల్లతిరిపమైయినా పిల్లలనురచ్చించుకొనుము
కాని యీపెబావతిలాగ తెరవలబరిగి యివత్తులపాలుకాకును ఓతల్లు
లారా! నాలాటిసీచోన్నికూడి కామంచేత కన్నులుమూసుకొనిపోయి
లంజలై తిరిగి యీపబావతిలాగకాక మీమానం కాపాడుకొండి.
దేవుడా యికనాబారం నీమీదేశాను ఆపైనినీచిత్తం.

(భటులు సంకెలలు దగిలించి తీసికొనిపోవుచున్నాడు.

(13) సాంగు—ప్రభావతి, హామానాఘానా అనువరుస

- 1 హా | పాపి | నైతి | నాపతిజంప || హాపాపి || జారిణినైదు | శ్చారి
ణినై సం | సానిము కూలిచి ఘోరముశేసితి (హా||
- 2 లాలితరాజకులంబు చెంపితియ్యో | యేల | నాబ్రతు | కేలరా
దుజన్మ || హాపాపి ||
- 3 జగతిపతివ్రతా | చరణముతోసాటి | లేదుకదా యెంచలేమలకీ
యెడ || హాపాపి ||

ప్రభా—(స్వగతిము) సతిభక్తికి మించినస్తువీజగంబునలేదను
సంగతి నామనంబున నిప్పుడు నాటినది. ఏదియైనను ననుభవంబులోని
కివచ్చిగాని తెలియదు. తుచ్ఛసుఖంబునకాసింది మహాదుష్కార్యం
బాచరించితి. ఈనామరణంబు లోకంబున సుదతులెవ్వరునునిట్టియకా
ర్యమునేయకుండుటచే యుదాహరణమై యలరాధుగాక. అహా ఎంత
పాపంబుగట్టుకొంటి భర్తనువధించిలోకనిందపాలైతి, జననీజనకులారా
మీరునన్ను బెంచివందుకు సన్దణంబులుకలదానినై వంశమునకుగీర్తి
తేజాలనైతిని. నామూలంబునమీకుఁగూడ నపకీర్తివచ్చినది. నేనెటు
వంటిదాననై నను మీయందనురాగముమాత్రములేకపోలేదు. నేటిది
నంబుననే ప్రాణంబుల బాసిపోవుచుంటిని ఇట్టికుమారిక గలిగెననియు
నామె మరణదండన విధింపఁబడుటచే జచ్చెచనియుమాత్రము మనం
బున నుంచుకొనుడు. కాంతామణులారా | పురాకృతప్రార్థమునంజేసి
నేనిట్టితుచ్ఛమగు దుష్కార్యంబాచరించి యిట్టిపాపంబు గట్టుకొంటి,
మీరెల్లరును విద్యావతులై భర్తసేవయే మోక్షప్రదంబనితలంచుచు
దుర్గుణంబులను దంజేరనియక పుట్టినింటికి మెట్టినింటికి యశంబుగూ
ర్పుడు. నేనుపతివ్రతనుగాకపోయినను నాయనుభవంబునజేసి యిట్టి
యుపదేశించిచ్చుచుంటి భర్తసేవవిడనాడి జారిణినై సంచరించినందు
లకు ఫలం బనుభవించితిని.

వీర—రాజభటులారా ! ఈమెను మాజననికడకుఁగొనిపోయి యామెదర్శనంబుజేయించి మధ్యాహ్నంబున వధ్యభూమికిఁగొనిపోయి యురదీయుఁడు.

(రాజభటులు ప్రభావతిని దోడ్కొనిపోవుచున్నారు.)

జయవర్మ—రాజకుమారి ! కాలాతీతమైనది. మనము గృహంబునకుఁబోదమా.

వీర—నుంత్రీవర్యా ! నీవేగుము. నేనీసన్యాసితోఁనించుక సంభాషించివచ్చెద.

(జయవర్మ నిష్క్రమి. చుచున్నాడు.)

వీర—సన్యాసివేషధరా ! నీరూపంబుజూడ నీవొకనుక్షత్రియ వంశజుండవని తోచుచుండెంచి నేనిదివఱకే నీతోఁనియుంటిని. ఇప్పుడైనను మనంబున శంకదక్కి నిజంబు వచింపఁగోరుచున్నాఁడ.

జయపా—రాజకుమారి ! ఆసంగతియంతయు నేనువంచిపరచుదు. అందులకునన్నుక్షమింపుము. కొండొక కార్యార్థమై యీసన్యాసి వేషంబుధరించితిని. పూర్వజన్మంబున నెద్దెయో యిండుకవాపంబు జేసి కొనుటంజేసి కారాగృహముననుండుయోగము సంభవించితిని. నీకృప వలన బంధవిముక్తుఁడనైతిని. ఇంక నాకనుజ్ఞయిచ్చితివేని నేనేగెడి.

వీర—ఓయీ ! హితుడా ! లోకంబునన్యాయాన్యాయంబులు గనిపెట్టుట మిగులకష్టమునుమా. ఏమియునెఱుంగని నీకన్యాయముగఁ కారాగృహవాసంబు తటస్థించెనుగదా. అందులకు నీచిత్తంబెంత పరితాపమొందుచున్నదో.

జయపా—అందులకే నెంతమాత్రము జింతించుటలేదు. నా బ్రతుకుమాత్రము చింతలకాకరంబై యున్నది.

వీర—ఏమి; అట్లంటివి ?

జయపా—మరేమియులేదు.

వీర—పోనిమ్ము. దానికేమిగాని నీనిజవర్తమానంబు చెలిపి నన్ను సంతసపెట్టెదవా ?

జయపా—అయ్యా ! అదిమాత్రము చెప్పనందుకు నన్ను ఈ మింపుము.

వీర—నీవట్లనుచుండగా నేనేమిచెప్పగలను ? నీకెద్దియేని యభీష్టంబుగలదేని జెప్పము దానిచీరెచ్చెద.

జయపా—(స్వగతము) ప్రాణపదంబయినమిత్రుండు గతించి నాడు. ఇంకనాకేమికావలయును? అతని యస్తి కలనై నజూచి సంతసించుచుందును. కావున నవియిప్పింపుమని కోరుదు. (ప్రకాశముగా) రాజనందనా ! నాకేమియునభీష్టంబులేదు. కానిజయంతుని యస్థికలు మాత్రము నాకిప్పింపుము. నాకదియే పదివేలు.

వీర—ఇదియేకిదా నీయభీష్టము. అట్లనే యిప్పించెద. ఇకనే బోయివచ్చెద. (నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

జయపా—(తనలో) యోకంబునగల యంగనలందఱును ప్రభావతివలెనే చరించుచుందురా ! మూడువర్షములనుండి పుట్టినింటకడనే యున్ననాభార్యయు నిట్లుప్రవర్తించుచుండెచుగాబోలు. జయంతుని యస్థికలంగొని నాయత్తవారింటికిగి నాభార్యగుణంబులఁబరీక్షించెదఁగాక. (నిష్క్రమించుచున్నాడు)

ఇది తృతీయాంకము.

చతుర్థాంకము.

కల్యాణపురము.

చారుమతి సౌధము.

[ప్రవేశము—చారుమతియు, నర్మదయు]

చారు—చెలీ ! నాకంటెనీవు వయస్సునఁ జిన్నదానవయ్యను భర్తృసేవావరాయణురాలవగుటంజేసి పతివ్రతాధర్మంబుల నుగ్గడింపు మనికోరితివి. అందుకునాడెందంజెంతయునానందంబందినది; నాకు. తెలిసినంతవఱకుఁ దెల్పెదను. సావధానచిత్తవై యాలింపుము.

(14) సాంగు—చారుమతి కాంభోజి-ఆది

1 పతిభక్తి సాటిలేదుగా ॥ ఓపడతీవనుధాపైని । పరశీలింపగ । పతిభక్తి సాటి॥

ఏరతంబుపశిసేవ । జరియించునశులాకు । ధరణీదుస్తరకార్యతతియున్నదే॥పతిభక్తి॥

2 సత్యామఃగాసూర్యాచంద్రులుదయింపాక । వ్యత్యస్తమూచేయుబల్లిచేకూరు॥పతిభక్తి సా॥

3 ఒక్కపత్నివ్రత । యుర్వీతలంబెల్ల । జక్కాడచుబ్రోచుకత్తి జెలగు॥ పతిభక్తి॥

తే. గీ. కూర్మిరుడైన జారుండైనఁ ♦ గూళ్లయైన

విటుడయైనను మరె యవి ♦ వేకియైన

దరుణి కాత్మనాథుఁడు సుమీ ♦ దైవసముడు

వానిసేవయె తలఁప సా ♦ భాగ్యమతివ.

పతి యెట్టిదుర్మార్గుడైనను నాతనిని దైవంబువలె భజించిడి
కాంతనే పతివ్రతారత్నంబని యందురు.

సీ. సకలసౌభాగ్యకా • సారంబునకు రాజ
హంస తలఁపగా • నాత్మధవుడు
అంచితానంద శా • ఖ్యాంబుధి నోలలాడింప
పతికదా పూర్ణక్ష • పాకరుండు
సంతాపదావాగ్ని • శాంతింప నిజభర్త
యేకదా ఘనవృష్టి • జోకవాఁడు
సంసారమను మహా • సాగరమ్మున దేల్చు
నౌకకు వరుఁడెకా • నావికుండు
తే. గీ. సకలమంగళములు గూర్చు • జాలువాఁడు
దలఁపగా గ్రాణనాథుడే • తరుణి కెప్పు
డింతవచింపగా నేటి • కెంచిచూడఁ
దోయజాక్షికి భర్తయే • తోమనీడ.

సీ. దరిలేనిమఃఖాన్ధి • దరియింపఁజేయఁగా
భర్తసేవయొకద చూ • పట్టునావ
స్వగ్గపురాంత • సౌధరాజమునెక్క
రమణసేవయొక • దారాచబూట
సహధర్మచారిణీ • సద్వ్రితమ్మున కెన్న
నాత్మనాథునిసేవ • యాలవాల
మతిపాపసముదయా • రణ్యము జెక్కంగఁ
గోమలాంగునిసేవ • కులిశధార

తే. గీ. సకలకార్యనిర్వాహక • సాధనంబు
ప్రాణకాంతుని నిజపాద • పద్మసేవ

యంచితానందమునుగూర్చు • సతివకేపుడు

ప్రాణకాంతుని నిజపాద • పద్మనేప.

పతివ సంబ్రెక్షిండునో యదికనుంగొని యాప్రకారము వర్తిం
చుచు హాగధలాలించుచు, సతిధులను బూజించుచు గాలంబుగడిపెడి
కాంత పతివ్రతయనంబరంగు. మఱియు సద్గుణంబులు గల పథూటీ

తే. గీ. ఉన్నదానికి సంతృప్తి • నొందుచుండు

నెల్లపూజలు నేయుచు • నెగడుచుండు

సఖిల సాధ్యజ్ఞైక హృదయ • ద్యావపద్య

సుగుణగణనీయ యగుచుండు • జగతియందు.

తే. గీ. అత్తమామలయందు • బత్తిగలిగి

మహాదులయెడ సతతిమన • త్కరుణాబూని

భృత్యజనములనెవును కో • పింపబోక

ఉభయకులమాలకు సుకీర్తి • యువిద శెచ్చు.

పరపురుషులు సోదరులుగను, పదులధనంబు దృఢంబుగను, బరి
కించుచుండును. ప్రాణధవుని పదసేవపరాయణురాలు ప్రాణహానికై
నను నోర్చుగాని మానహాని కోర్వదు. పతిసేవజేయఁదలంపని నాతికో
తిగాని నాతిగాదు. ఒకతృటికాలాబ్రై నను పతినెకబాయక యతఁడెన్ని
యిడుమలఁ బడుచున్న నవియెల్లఁ దానును బడుచు యశంబునందవల
యును. పతివ్రత భర్తకన్న ముందుగా నిద్రలేచి యతనిపాదాబులకు
సమస్కరించి యత్తమామల చిత్తంబుననుసరించి గృహకృత్యంబుల
నెల్లదీర్చి స్నానంబొచరించి, చక్కచీలంబుధరించి వంటకంబొనర్చి
యతిధులం బూజించును.

సర్మ—సఖీ ! చారుమతీ ! పతి పరదేశవాసుడై యుండెనేని
సతియేమిజేయవలయును ?

చారు—(స్వగతము) ఆహా ! ఈమె చక్కనిప్రశ్న యడిగినది.

చతుర్థాంకము.

ఇందుకేమి ప్రత్యుత్తరంబిస్తు. ఈప్రశ్న నాహృదయబంధులయు గలం
చీనది. చిరకాలంబునుండి నిజకాదాంబుజవర్షచంబీయని నానాధునిజ్ఞ
ప్తికిదెచ్చుచున్నది. (ప్రకాశముగా) సర్వదా! సాధ్యమయ్యెనంతవఱకు
భార్యయెప్పుడును భర్తనెవబాసియుండరాదు. అట్టిదితటస్థరచేసేవది.
ప్రత్యయగుకాంత యెప్పుడును బుచ్చిలుముడవక, తాంబూలచర్వణ
మాచరింపక సతిరాక కెదురుజూచుచు దివంబులు గడపుచుండును.

సర్వ—స్రియసఖ! నేనునీయూలగుబు నీవతివ్రతాధర్మంబుల
గనుగొంటి. నాచిత్తంబుకొంతయు నాగ్రహముగూర్చితిని. ఇంకనొక
టియడుగఁ దలంచితిని. సతివ్రతయగుకాంత కెప్పుడును స్వబలంబుకం
టెదై వబలంబెక్కు పుగి నుగిసనిజనులువచ్చిపుచుందురు. ఇదినిజమేనా?

చారు—అందులకు నందియమేమి? ద్రా. దీచరిత్రమాలింపలే
దా. మున్ను కొరస్థలామెచుచింపనభయంమవస్త్రముగొల్పుచుండగా
నామెశ్రీకృష్ణుని బ్రాహ్మణ తండు కృపాంధరింగుండై రక్షించుగదా?

సర్వ—నీవుచెప్పినమాట నిజంబే.

చారు—భర్తనువిడరాడి కాలంబుగడుపు సతిబ్రతుకుబ్రతుకే
కాదు. రమణీ! నాయవస్థకు నేనేమని చింతింతు. నాభర్తసందర్శనమా
చలించి నేటికినూమనస్సరంబులై నది, అక్కటా! భార్యనుజూడక నేనె
న్నిదింబులిట్లు కాలముగడవఁగలను? భర్తయేకదా భార్యకుదోషునీడ
యైయుండును. అట్టిసతి నన్నుజూడక యిన్నివత్సరంబు లున్నయప్పు
డునేను జీవించుటవలం ఫలంబేమి? చెలీ! నిజము చెప్పుచుంటిని. ఇంక
కొలదిదింబులలో నాభర్తనన్నుజూడరాకయున్నచో బ్రాణంబులు
బాముటకు సంసిద్ధనై యుంటి. ఇట్టి బ్రతుకుకంటె జీవంబులఁ బాముట
యే మంచిదని నాచిత్తంబునఁదోచినది.

సర్వ—చెలీ! కాలంబెప్పుడును నొక్కరీతిగనుండదు. చీకటు
లువోయి వెన్నెలలు వచ్చునీతి సుఖములబాసి సౌఖ్యంబులందుదివం

బులువచ్చును కావున మనంబునఁ జింతవీడియుండుము. సీతో వెనుక నొకయోగిని సీభర్తను కొలఁదిదినంబులలోనే చూడగలవనివక్కాణించియున్నది. మహాత్ములవాక్యంబు లన్వతంబులుకావు. సీవు సీభర్తను ద్వారలోన చూడగలవు.

చారు—సఖీ! యెక్కడిమాటలు. ఆయోగినిచెప్పి యనేకదినంబులాయెను. ఇంతవరకు బ్రాణేశ్వరుని జూడనేలేదు. భగవంతుఁడు నానొసట నిట్లువాగ్నియుండగా వేరువిధంబున నేలజరుగుచు.

సర్మ—చెలియా! చింతింపకుము. భగవంతుఁడువీయెడన్వరలో నే కృపఁజూపనున్నాడు. (ఇంచుకయూరకుండి)చాలప్రాప్తవోయినది. ఇంక నేగృహంబు కేగెద.

చారు—అట్లనే పోయిరమ్ము (సర్మద నిష్క్రమించుచున్నది.)

చారు—(స్వగతము) అక్కటా! నాయవస్థకు నేనేమనిచింతింతు. దోడికాంతల్లెరుచు దుఃఖర్తలంగలసి సౌఖ్యంబందుచుండనేనిట్టి దుఃఖంబుననుభవించుచుంటి. వారిమధ్యంబునఁ గూర్చుండుటకే నాకు సిగ్గుచున్నది. అయ్యో! భగవంతుడు నాబ్రతుకీట్టిదిగాఁజేసెను. ఇట్లు గునని కలనైనదలంపనైతిని. భర్త నేవలాచరింపుచు దోడికాంతల్లెఁ బొగడునట్లు యశంబు నందునని దలంచితినిగాని యిట్లుగ్గునని యెన్నఁడును దలంపనైతి. ఇబ్బంగి నింకెంతకాలముగడపుదు?

తే. గీ. దీపతతిగాఁగరాని మం • దిరముభాతి

శారికారాజులేని పం • జరముమాడ్కి

భవ్యదై వంబులేని గ్రా • మంబుపగిది

కాదెభర్త చెంగటలేని • కాంతబ్రతుకు.

నన్నుజూచిన కాంతల్లెరు బరిహసింపుచుండురు. (ఇంచుకయూరకుండి) హా! మనోహరా! నావలన నేరంజేమి? నిన్నువిడనాడి యారీతి నిన్నివస్పరంబులుండన్యాయమా! అగ్నిసాక్షిగవివాహంబైన

నాయెడ నింతనిర్దయవహించుటకునావలనదోషంబేమి? నిరంతరమును నీనామమే దైవమంత్రమువలె హృత్పీఠికయందుంచి భజించుచున్న నాయందిప్పడై నను కృపవహించవా? ఇన్నివశ్యరంబులు విడనాడియుండి సచో నాబ్రతుకేమగునోయని నికుదోచలేదా? అహర్నిశంబులునీపాదసేవనానంగి నన్ను ధన్యగాఁ జేయుచువనియాసతోనుంటినిగానియారీ తిజేయుదువని యెన్నఁచుచు దలపనైతిని. నీయండలేనట్టి నాబ్రతుకేల కాంతల కెప్పుడును బతిసేవయేకదా సకల సౌభాగ్యసంపత్ప్రదంబు భార్యను హింసపెట్టుట నీబోటి పుణ్యాత్ములకుదగునా (ఇంచుకయూ రకుఁడీ) హా! దైవమా! నేనీకింత బరువైతి నా నిరంతరమునీనామస్మరణం బాచరించుచున్న సర్వుకరుణతోఁ జూడకుండుట పాడియా నా మనోహరసందర్శన మాచరించునట్లునీవుసేయలేవా? నాయందిట్టి నిర్దయవహించుటకు నేను నీకేమి లోపంబు గావించితిని. తండ్రి! గోపాల కృష్ణా! నీవేదిక్కని మొరప్పెట్టుకొన్న నీనడంబులసనేకుల రక్షించితివి. నామొరాలింస వేమి కారణము?

నీ. కోపమాలేక నా ♦ పాపమా నన్ను సం

తాప పెట్టంగనో ♦ దైవరాయ

భేదమానీకేను ♦ వాదమానాతోడ

భేదమున్ గూర్పంగ ♦ సాధువంద్య

వాసియా నీకిది ♦ దోసమా నాయది

యీసున జూడంగ ♦ భాసురాంగ

నేరమానావల్ల ♦ భారమా నేనువి

చారమున్ గూర్పంగ ♦ సదయవృద్ధయ

తే. గీ. యింతవంతను గూర్పంగ ♦ స్వాంతమందు

దలఁపుఁ బూనుట గమమంచి ♦ గాతలంప

ప్రోవవే యిప్పుడై న సం ♦ పూర్ణకృపను

పరమ కరుణా స్వభావ ♦ గోపాలదేవ.

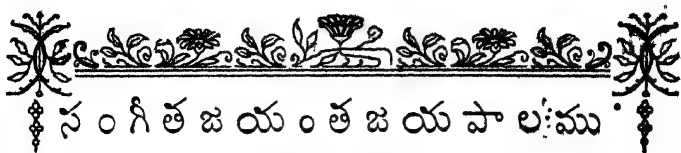
అయ్యో! నాసంతాప బులేనిన్ను వేడికొనుటలయ్యెకాని నీకు గృహలేనప్పుడెట్లు నాయందు దయబూనుచువు, అదియుంగాక బ్రహ్మ నానొసట నిట్లువ్రాసినాడు. అది యచుభవింపక నాకుఁదప్పనా! దానినిదప్పించుట కెవ్వరికై నను దరంబగునా! (యించుక యూరకుండ్లి) నెనుక నొకయోగిని నాకడకువచ్చి చింతించుచున్న నన్నుఁ గాంచి రమణీ! నీవు నీభర్త రాకకై యెదురుచూచుచు జింతించుచుంటివి. నీమనంబుననున్న కోరిక దివ్యదృష్టిని నేగనుగొంటి నీభర్తసందర్శనంబు త్వరలోనే చేయగలవు! నీకు శుభంబు 'లానగూడు' నని వచించెను. ఆహా! ఆయోగిని పల్కులుకూడ మిథ్యయయ్యెను శదా! ఆమెవచించి యిప్పటికి వత్సరంబై నది. ఇంతవఱకును నాతని జూడనే లేదు. నేనింక నెన్నాళ్ళుగూడఁగలను, (ఇట్లుదైవతమగు కాళీదేవి నుద్దేశించి) తల్లీ, దుగ్గామహాదేవీ! నిన్ను నాయీలువేల్పుగాఁ బూజించుచుంటిని నాయందు నీవు కరుణవహింపవై తివిగదా. ఓతల్లీ! భగవతీ వేయేటికి, నీవు నాయందుఁగరుణబూని నన్నునాభర్త సందర్శనమొ చరించునట్లు చేయకపోతివేని నేను బ్రాణంబులు బాయుట నిజంబు. ఇదే ముమ్మాటికిని బ్రతిజ్ఞచేయుచున్నాను.

(అంతనేపథ్యమున) భక్తురాలా! చారుమతీ! నీభర్త యిప్పటికింక మూడుదినంబులలో నరుదెంచును. నామాటనమ్ముము. నీభర్తకి సంతసించితిని. నీకుడిహస్తంబుతోవిగతజీవులను స్పృశించితివేని సజీవుల అదురు. ఈవరంబు నీకొసంగితిని. మనంబునఁజింతదక్కియుండుము.

చారు—ఆహా! ఏమినాభాగ్యము. భగవతీ నాయందుఁబ్రసన్నమైనది. నాకు వరంబుగూడ నొసంగెను. నేనుకదా నాకానంద మబ్బినది. ఇంకనేను జింతవీడి మనోహర పాదసందర్శనంబున కెదురుచూచుచుందు.

(నిష్క్రమించుచున్నది)

ఇది చతుర్థాంకము.

సంగీతజయంతజయపాఠము

పంచమాంకము.

—:0:—

చారుమతి సాధము.

(చారుమతి—జయపాఠము ప్రవేశము.)

(15) సాంగు—చారుమతి కేదారిరాగము-రూఠము.)

2 ధన్యురాలనై తినిమీదు | దర్శింమున ప్రాణనాథ | మాన్యచరిత
నినుగంటిని | మానితనై తి||ధన్యురాల||

2 ఆ యుమాకటాక్షవిభవ | మందితి సుఖములజెందితి | మాయురే
మిముకచులగంటి మహినివేలసితి||ధన్యు||

3 చిరతపంబుజేసియుంటి | వరిదర్శనముగంటిని | సిరులగంటిసాభా
గ్యము | జెందియుంటిని||ధన్యు||

చారు—సీ ఇదికదా సుదినంబు ♦ తుదిలేనినాదిత్త

సంతాపమెల్లను ♦ సమసిపోయె

నిదికదా సుదినంబు ♦ మదిరాక్షులంగున

వెలలేనికీర్తితో ♦ మెలఁగగంటి

నిదికదా సుదినంబు ♦ మదనాఁచాదమలే

ల్భజియించినందుకు ♦ ఫలముగంటి

నిదికదా సుదినంబు ♦ మదనసుందరమూర్తి

వౌనిచుగాంచు ♦ భాగ్యంబుగంటి

తే. గీ. నేమి చెప్పదు నాభాగ్య ♦ మిపుడునీకు
వేచియున్నందులకు నిన్ను ♦ జూచినాను
ధన్య నైతిని నీపాద ♦ దగ్ధనమునఁ
గలరె ననుబోలుపుణ్యలు ♦ త్కౌతలమున.

మనోహరా! భవదీయముఖారవిందనందగ్ధనంబునంజేసినాకెం
తయో యానరదము గలిగినది. మీపాదదగ్ధనం బాచరించి నేటికిమూ
డువత్సరంబులైనది. పుట్టినంతికడ కాంత నిన్నాళ్ళుచుటకు మీమనం
బెట్టినమ్మతించె. మిమ్మువిడనాడిన నాటినుండియు దినమొక యుగ
ముగాఁగడపుచు మిమ్ములనెప్పుడుచూతునాయనివేచియుంటిని. నన్నీరీ
తివిడనాడి యుండుట మీకు న్యాయమనితోచెనా, సర్వణంబులుగల
పడతికిఁ బతిపదాంబుజసేవకంటె నితరంబు లేదుకదా, మీరు నేఁడోరే
పటో రాకయుండినఁ బ్రాణంబులఁ బాయుటకు సంసిద్ధనై యుంటిని.

తే. గీ. కాంచగల్గితి మీరూపు ♦ గజపుదీర
జేయఁగానోచినాను మీ ♦ సేవ కాంత
లందున మక్తిబాందంగ ♦ సలఁచినాను
కలరె ననుబోలుధన్యలు ♦ త్కౌతలమున.

జయపా—రమణీ! ఎరుగుదువుగదా మారాజకుమారుండగు
జయంతుని! అతనికి నాకును అతిమైత్రి

తే. గీ. మఱవగాఁ జేయఁజాలను ♦ భాగ్యభోగ్య
ములను; కాంతిపైనుండెడు ♦ భూరిప్రేమ
తల్లిదండ్రుల; దలఁచగా ♦ ధరణియందు
స్నేహమెంతకుఁ జాలదు ♦ నీరజాక్షి

శా. ఆమిత్రుండును నేను మంఘుఁనుఖ ♦ వ్యాపార మేపారఁగా
భూమిన్ సంతతముక జరిగివుచును మా ♦ పూర్వోక్తపైనుండు ప

త్రేమన్ వీడితిమేమి చెప్పగలనో • చింబోష్టిరో యిప్పుడా
హా ! మిత్తుండుగతించె; నన్నిటుల చిం • తాంబోధిలోముంచెనూ

తస్వీమణీ! నాకును జయంతునకు నున్న మిత్రోత్సము వర్ణించు
టకు శేషునైనను దరంబుగాదు. పండిన నొక శయ్యాతలంబునందే
పండవలెను. భుజించిన నొక్కకంచముననే భుజింపవలెను. ఒక్కతృటి
కాలంబైనను మేమెన్నడును బాసియెటుంగము. మామిత్రోత్సమునకు
భంగము కలుగజేయవలెనని యెందఱో యెన్నియో ప్రయత్నము
లాచరించి తుదకు వ్యర్థప్రయత్నమైరి.

మ. ధరణీపాలుని పుత్రునింగలసి మో • దంబార భూమిన్ నిగం
తరమున్ గాలముబుచ్చుచుంటి; నకటా • తస్వోగిరోయిప్పుడా
వరమిత్తుండు గతించుటన్ నినుగనం • భావించెయేతెంచితిన్
సరసీజానన నాదునేరము గృహన్ • సైరింపుమి వేడెడన్.

చాడు—నాథా! మీరింతమాట పలుకఁ జెల్లునా? మీవాద
సేవకు రాలను గదా.

జయ—తే. గీ. ఎన్నినాళ్ళాయెను కదా • యింతినిన్ను
గాంచి ; యాత్మకానందంబు • గలిగెనాకు
నిన్ను వీక్షించుటం జేసి • నీరజాక్షి
తప్పసైరింప వేడెగాఁ • దగదొనిన్ను.

రమణీ! పుట్టినింటికడ నివాళ్లు నిన్నుంచి దుఃఖములపాలు జేసి
న పాపుండ. నాకై యెంతయారాటం బందితివో కదా.

చాడు—నేనందిన యారాటంబయ్య మీముఖసందర్శనం
బున నమగంటె. మీవాదనేన నేయుభాగ్యంబు నేటికి లభించినది. అది
యేనా కానందము. (యించుక యూరకుండి) నాథా ! దీనికేమిగాని,
మీకుఁ బరమమిత్తుండగు జయంతుని యకాలమరణంబునకుఁ గార
ణం బమగవచ్చునా ?

జయపా—ఆకారణ చెప్పదగదు. ఈకలికాలంబున నావిధాత.

తే. గీ. మూల్గుచునుమూలగూర్చుండు • మునలివాండ్రీ

పెక్కువత్సరంబులిల జీ • వింవజేయు

సుందరాంగుల గూడి యా • సందమ దు

యౌవనాంగుల కిడుచుండు • నకటచావు.

మఱియు తే. గీ. బిడ్డలను డబ్బుకాసించి • విక్రయించు

వారు ; బారునిపొందుకై • పతులజంపు

వారు ; జన్మంబునంది యు • న్నారు జగతి

కట్ట ! యేమిచెప్పదు కలి • కాల మహిమ.

చారు—(తనలో) నాధుండు చెప్పిన రెండు వాక్యములందు విశేషార్థంబు స్ఫురించుచున్నది. ఈయన యిట్లు వచించుట కేమి కారణమోకదా. (ప)కాశముగా మనోహరా ! మీరుచెప్పిన రెండవ వాక్యంబునగల యర్థంబు నాకుఁ దెలియుటలేదు.

జయపా.—తరుణీ ! అందు విశేషార్థమేమియును లేదు. ఇక్కలికాలంబున నట్టి కాంత్రుంబుండిరని చెప్పితిని.

చారు—ప్రపంచంబునందు గలవారందఱును నట్టివారనియేనా మీయభిప్రాయము; లేకసద్గుణంబులుగలనధూటులుకూడగలరనియా!

జయపా—సద్గుణంబులు గలవా రరుదని నాయభిప్రాయము. (ఇంచుక యూరకుండి) సతీమణి, అప్రసంగమంతయునిస్వదేల ? మార్గాయాసంబున డస్సియుంటిని. కావున నిప్పుడు శయనించి బడలిక వాపుకొంగును. (శయ్యపై బరుండి) మరచితిని. ఈమంచముక్రిందనుంచిన మూట నంటకుమీ (అని నిద్రపోవుచున్నాడు)

చారు—(స్వగతము) మనోహరుడు వచ్చుటంజేసి నామనంబెంత సంతోషమయ్యెనది. భర్తకు సేవజేయుభాగ్యంబు నేటికి లభించినదికదా. (ఇంచుక యూరకుండి) నాధునికి నిద్రవచ్చినది. ఈమంచ

ముక్తిందనున్న మూట ముట్టవలదని నానాధుడు వచించె. ఇంద్రుని యున్నదోకదా. మూటవిప్పిచూతునా. అట్లాచరించితినేని నాధునాజ్ఞ నుల్లఘి: చినదాన సగుడు. అట్లుగాను. నాధుండు నాకొరకేదయో తెచ్చియుండి పరిహాసంబున కట్లు పలికయుండును. కావున చూచెదను. (అని మంచముక్తిందనున్న మూటను విప్పిచూచి) ఏమిదీ! ఆశ్చర్యము గనున్నది. అస్తికలమూట నేటికదెచ్చెనోకదా నాధుండు; నాకొరకేది యోతెచ్చెనని యాసపడితిని. తుదకివి యస్తికలయ్యెను. కానిమ్మ. ఇదియెప్పటివలెనే మూటగట్టి పరుండెదను. (అని యట్లుచేయుచున్నది.

మంచముక్తిందనుండి జయంతంఁడు లేచుచున్నాను)

జయం—(కోపముతో) పంచచామరము.

భయంబులేక నీవునాదు ♦ భార్యగూడి యిట్టులన్
శయ్యాతలంబునుందు నిప్పు ♦ సంతసంబుజెందుచున్
సయంబటంచు నెంచి పండి ♦ నావె దుర్మదాంధమా
రయంబునన్ ఖరాసిచేత ♦ ప్రాణమూడదీసెదన్.

ఓరీ ! మిత్రద్రోహీ; ఎంతకార్యం బాచరించితివిరా ! నాన్నేహా మువలదని నిన్నుద్రోసివుచ్చినను సిగ్గులేక నావెంటవచ్చి యిట్టిద్రోహ కార్యంబాచరించితివా. నిన్నుసమ్మి నేనెంతమోసపోయితిని. బాల్యం బాదిగ నావెంట జరించుచుండ గపటంబొంగనివాడవని తలంచితిని గాని యిట్లెన్నఁడు దలంపనై తినిగదా! సీదుర్వర్తనంబంతయు మొన్న వేశ్యతో సంభాషించివచ్చడే తెలిసింది. ఓరీ! దుష్కర్మా! నీకామము దీర్చుకొనుటకు న్నేహితునిభార్యయే కావలసివచ్చెనా. బౌరా ! ఎంత పనిగావించితివి. ఓరీ! పాపాత్మా! పరాంగచలను రమించుట కేనాబ్రహ్మ సృష్టించినది. ఇట్టికార్యం బాచరించుట పాపంబనియైనను నీమదికి దోచలేదా ; ఆవేశ్యను నేనుగోరినప్పుడు పరాంగననుకూలుట పాపం బని నీవు నాకెన్నియో బుద్ధులుగఱపితివి. నీనీతులు కాలిపోయినవా; అవును. మోహంధకారంబున మునిగియున్న నీకునీతులు దోచునా;

(అలోచించి) ఇట్టియకార్యంబాచరించిన యీపాపాత్ముని మదీయకర వాలంబున ఖండించి కృతార్థుడవయ్యెద. (అనిజయపాలుని కంఠంబు నఱికి చాదుమతంజూచి) హా ! యంతకార్యబాచరించితిని (నలుదిక్కులుచూచి) ఇదియంతయు మాయగదోచుచున్నది. ఈకాంత నా భార్యకాదే. ఈమందిరము మాయత్తవారిదికాదు. (చచ్చినజయపాలు నిజూచి) హా ! జయపాలా ! మిత్రశేఖరా !

(16) సాంగు—జయంతుడు-ఫీలురాగము-రూపకము

1 చంపితి నామతిలేక | సఖా || చంపితి నా ||

యోచనసేయక | యుగ్రముదాచి || చంపితి నామతి ||

2 నాగతియనుకొని | మోసముజెందితి | వాసిగగోపము పట్టగబా
లక || చంపితి నా ||

3 పాణిసఖుని నీదుప్రాణముగీసితి | దీనుడనై తినితెలివినిదొరిగితి ||
చంపితి నా ||

తే. గీ. నాదుభార్య పజ్జనుజెరి ♦ నావటంచు

కలుకుగత్తినిగంఠంబు ♦ సఱికినాడ

కట్ట ! మితిలేనిపాపంబు ♦ గట్టుకొంటి

నిందు కేమంచు జింతింతు ♦ డెందమందు.

అయ్యో ! కోపంబుచే నొడలు తెలియకనిన్నీరీతిగాజేసితికదా;
ఎంతపాపంబుగట్టుకొంటి. సఖుడా; నిన్ను జిన్నతంబుచుండియునాతో

తే. గీ. స్నేహమొనరించునట్టులు ♦ జేరినాడ

నెంచలేనిభాతిని సంచ ♦ రించినాడ

నీవె నాప్రాణమంచును ♦ నెంచినాడ

పాపినై నీదు ప్రాణంబు ♦ గాపినాడ.

నీకుమిత్రుండనై నిరంతరమును నీతోజరించుచు సంతసంబున
గాలంబుగడుపుచు దుదకు నీప్రాణంబులుగూడ బాపితినిగదా. నీవంటి

మిత్రుండు నాకు వేయినవత్సరంబులు తపం బాచరించినను దొరకునా. అక్కటా ! చేతులారా జంపుకొంటిని. (ఇంచుకయాలోచించి) ఆహా ! యీమందిరంబునకు నేనెల్లువచ్చితివోకదా. ఈమె వీక్షింపగా జయపాలుని భార్యవలెనే దోచుచున్నది. ఇప్పుడు నేనెమిసేయుదును ! హా ! భగవానుడా ! నాచేత నెట్టిమహార్యం బాచరింపజేసితివి. (పరికించి) అదిగో ! ఆమె నిద్రచుండి లేచుచున్నది. (భయము నభినయించుచున్నాడు)

చారు—(నిద్రలేచి)చూగ్గాయాసంబున డస్సియుండుటచే నా ధుండింకను నిద్రించుచునే యున్నవాడు. (అతనిపరికించి)హా ! ఏమిది ; ఇరువురము గలసి శయనించియుండి, నేచుమాత్రము నిద్రలేచునప్పటి కీతనికంతము నఱకఁబడియుండెను. అయ్యో నానాత్ర కేమని వగతు. పెక్కువత్సరంబులనుండి నిజపాదదర్శనంబీయని మనోహరుండరుడెంచి ఇంక నాతని సేవజేసి కృతాగ్రురాల నగుదునని తలపోయుచు సంతసించుచుండగా నాకిట్టియవస్థరాజెల్లునే. మనోహరా ! మీతోమలశరీరము నెట్టిగతిలోజూడవలసివచ్చెను. నిర్భాగ్యురాలనగు నాతోగూడియుండుట కిచ్చలేక దివం బలకరించితిరా. నాకునిద్రరాకున్నచో నింతమున్న వాట్లెక్కుండునేమోకదా. ఒకదినంబైనను మీపాదసేవ జేసి యెరుంగనుకదా. పాపాత్మురాలనగు నాకాభాగ్యముకూడలభించునా. (ఇంచుకయూరకుండి) అక్కటా ; కంఠమునఱకఁబడియుండుట కేమికారణమోకదా. ఏదుర్మార్గుండిసాధంబు బ్రేవేశించి యిట్టిఘోరకృత్యం బాచరించెనో యెరుంగరాదు. (ఎక్కిదిరిగి జయంతునిజూచి) ఓరీ ! దురాత్మా ! నీవెవ్వడవురా ! అర్థరాత్రంబున నాసాధంబుజొచ్చి నిది రించుచున్న మన్నాధునికంతంబు నఱకితివి. దుర్మతీ ! నీటిట్టియకార్యం బాచరించుటకు చేతులెల్లాడెనురా ! నామనోహరుడు నీకేమియవకారం బాచరించెను. ఎంతనిర్భీతితో సంతఃపురము జొచ్చితివి.

జయం—(భయము భీనయించుచు) కాంతాశీరోమణీ! నేనే మిచ్చెప్పటకును నోరాడకున్నది. నీనాధునకు నే నత్యంతసఖుండ. నాయభిదానంబు జయంతుఁ డుమరు. నేను మాయత్తవారింట భార్యా సహితుఁడనై నిద్రజెందితిని. ఇక్కడమేల్కొంటిని. ఆమాయయేమియో నాకు దెలియరాదు. ఇప్పుడు నేనువాసఖుండునన్ను వంచిచి నాభార్య ఐజ్జనుకేరినాడనితలంచి, కోపావేశంబున నొడలు తెలికయ యిట్టియకార్యం బాచరించితిని. నన్ను నీవేళిక్షవిధింపఁజేసినను సంసిద్ధుడనై యుంటి. నీకుభర్త కోరికంబుదెచ్చిన యీతనాత్ము నీకరవాలంబుచే గుత్తుక నటికి పుణ్యము గట్టుకొమ్ము.

చారు—ఓయీ! రాజకుమారా! నీవు మారాజకుమారుం డవే; నాప్రాణేశుని కనుంగు సఖుండవనికూడ దెలియును. కాని, నా మనోహరుండు నీవుగతించితివని వచ్చిచినా ఏ. గతించినవాఁడవు తిరిగి యెట్లు వచ్చితివి?

జయం—సోదరిమణి! నేనెరింగినంతవరకు నిజంబు బల్కెద మాయత్తవారింట నిద్రించితిని. ఇచ్చట మేల్కొంటి.

చారు—(తనలో) ఇదియాశ్చర్యముగ నేయున్నది. (ఆలోచించి) ఇంసుకునేనాలోచింపనేల. కాళీమహాదేవి 'నాయందుఁ గృపాంతరంగ మైమరణించినవారిపై నాకుడిహస్తంబుమోపినచో నజీవులగుమరనివ రంచిచ్చెనుగదా, ఆవరప్రభావంబున నానాధునిజీవింపఁజేసెద. (ప్ర)కా శముగా) రాజనందనా! నీవు చింతింపడకుము; నీకుమిత్రుఁడును, నాకు ప్రాణేశ్వరుఁడు నగునితనిని దృటిలో జీవింపఁజేసెదను. (అని తన కుడి హస్తముచే జయపాలుని స్పృశించుచున్నది.)

[అంతట జయపాలుఁడు లేచుచున్నాఁడు.

జయపా—(కన్నులు నులిమికొనుచు) రమణీ! నిద్రనుండినన్ను మోక్షులిపితివేల? [జయంతుని విలోకించి] ఏమిది! ఆశ్చర్యముగను

శ్రీకృష్ణ! ఓయీ జయంతా! మరణించిన నీవు భూతంబవై వచ్చితివా?

జయం—నాచేపధింపబడిన నీవును నట్లేవచ్చితివా?

జయపా—(తనలో) ఇదివింతగానున్నది. మరణించినయీతడు మరల నెట్లుబ్రతికినోకదా, నాకు భీతికలుగుచున్నది.

జయపా—మిత్రీమా! ఏమి యాలోచించుచుంటివి. నేను నీ సఖుండనగు జయంతుడనే (అని సమీపించుచున్నాను.)

జయపా—నీవు భూతమువలె దోచుచున్నావు. నన్ను సమీపింపకుము. చచ్చిపోయిననీవు మరల నెట్లువచ్చితివి?

జయం—నేను చావలేదు. నాచే నీపిష్టము చంపబడి మరల నీభార్య ప్రభావంబునంజేసి బ్రతికితివి.

జయపా—(తనలో) ఈసంగతి నాభార్యనే గనుగొందు (చారుమతిని విలోకించి) ఓమణీ! ఏమది? ఇదియంతయు నాకమ్మతంబుగఁ దోచుచున్నది.

చారు—మనోహరా! మీరు నిద్రజెందుసమయంబున మంచముక్తిందజెట్టిన మూటంబువలదని వచించితిరే. కాని నేనూరకుండక నాకేమి తెచ్చితిరోయను నాసచే దానినివిప్పి యందప్తికలుజూచి, మరల నెప్పటివలెయంచినద్రోజుతిని. పిదప నీజయంతుఁ డెట్లువచ్చిమీ కంతంబు సజ్జీకి చింతించుచునిలుబడియుండ నేను మేల్కొని యాతనిం గాంచి మిమ్ములబంపుటకు గారణం బడితిని. అందుల కితడు తన భార్యసజ్జను మీరుసరుండిరను తలంపున నెట్లుచేసితనని చెప్పెను. అంతట నేను నాకు గాఢిమహాదేవి యిచ్చిన వరప్రభావంబున మిమ్ము బ్రతికించితిని. ఆతండును నెట్లులేబ్రతికినని నానమ్మకము.

జయపా—(తనలో) ఏమి! నాతరుణిప్రభావము.(ప్రకాశముగ)

శా. నీమూలంబున జూడగల్గితిని నా • నెయ్యింపు మిత్రోత్తమునో
భామా! చచ్చినయట్టిమమ్ముబ్రతికిం • పంజేసి నావీపహో

నీమాహాత్మ్యము నెన్నగాను దరచూ ♦ నేమాకు వీక్షింపగన్
భూమిన్ జూడగలేదును మొటను ని ♦ న్నుంబోలురామామణిన్.

(17) సాగు—జయంతుచ—వినుతినుగుణశీలా అనువరస.

1 బ్రతికించితివమ్మానీపిల్లని సాధ్యే || బ్రతికించి || సతులపతివ్రతపు
నీవు సాధ్యపాగడదరమే బ్రతికి రాకీప్తపచేసినగు కాంతుబోచి
నావు! భూమాహాత్మ్యముచే నెన్నబోచినావునీవు || యీధారుణిలో
నీకుసాగి తప్పలేదుగల || బ్రతికించితివమ్మా ||

2 పుట్టివారం గలను | మెట్టివారమును | నీయట్టికి కదెచ్చి
సెట్టి యంగులెలగల || 2 ట్టి వీరు నువాడి పంచనం గుం గొ
నుమా || బ్రతికించితివమ్మా ||

జయం—కాంతాధిగోమ | శివాంగుల మమ్మునీవు
లుగలే మామిత్రత్వమును ముందరిని మహావ్రాతవగు నీకు
నమస్కరింపుచున్నాను. (నమసి గమమిన్నాం.)

(జయం బలిహరి) ముగిసినా | కారణం నీ మాయ
నాగిగృహం ను బ్రతికితి

జయం—అయ్యో ను నీవారం మాన్యం గల
పెన్. ఆ నమస్సు మాన్యపుగా బి నీ గాంతును నీవు. అని మేనాకు
బ్రతికితి. ఇది మన కారణం

జయం—కాంతాధిగోమ కీమున్ను. అయి నిట్లుగు గాక
వే. గి. తరు నెట్లు గాన్. ♦ నీవు గలి
పుణ్యశీల యామనం ♦ నీవు గాక
న్యాయమరాదు మాన్య భూ ♦ నామన్య
సృష్టి గాను మనుగా ♦ భవ్యమను. [నిష్కమింతురు]

పంచనాంతుము

సంప్రదించు

ఆంధ్ర నాటకములు.

—:0:—

వేణీసంహారము. వ. సు.	1 0	రంగరాయకదసనమవాకార	
కంతాభరణము పా. ల.	1 0	మన(బొబ్బిలి) కా. నా.	1 0
పాదుకాపట్టాభిషేకం, ,,	1 0	పద్మస్వామి.	1 0
రాధాకృష్ణ, ,,	0 10	మధుసేవ.	,, 1 0
సారంగధర ,,	0 9	కన్యకాపరమేశ్వరీవిలాసం	1 0
మణిమాల. వ్ర. ఆ.	0 10	సుగుణమణి. వ. బా.	0 10
విచిత్రబిల్వణీయము	0 8	చాల్ ఆఫ్ విజయనగరం	0 1 0
శాకుంతల. కం వీ.	0 12	తులసిదాసు.	1 0
కనకతార. చ. కే.	1 4	రామదాసు.	1 0
కుశలవ. వి. సు.	0 12	చిత్రసలీయము. ధ. కృ	1 4
సారంగధర.	0 12	విషాదసారంగధర ,,	1 5
కృష్ణలీల. ప. కె. సు.	1 4	పాదుకాపట్టాభిషేకం,,	1 3
లవకుశ	1 4	పాంచాలీస్వయంవరం,,	1 0
ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము	1 4	మోహినీరుక్మాంగదము	1 0
సుభద్రాస్థనీయము	0 12	చంద్రహాస	,, 1 0
పాండవవిజయము. సి. నె.	1 0	బృహన్నల.	,, 1 0
నత్యహరిశ్చంద్రీయము. బ. ల.	1 4	ప్రహ్లాద.	,, 1 0
సత్రాజిత్తీయము.	1 0	ముక్తాపతి.	,, 1 0
ఉత్తరరాఘవము.	1 4	చిరకారి.	,, 1 0
బుద్ధిమతీవిలాసము	1 0	శ్రీరామాంజనేయము.	0 10
రోషనార.	1 0	శ్రీకృష్ణసందేశము.	0 12
చింతామణి. కా. నా.	1 0	బొబ్బిలిముద్దం. శ్రీ. కృ	1 0
వరవిక్రీయము. కా. నా.	1 0	శ్రీరామజననము.	0 8

శ్రీరామప్రవాసము.	0 8	పాండవలక్ష్మణవాసం	0 8
శ్రీరామఉద్యోగము.	0 8	ఉపాపరిణయము.	0 8
శ్రీరామవిజయము	0 8	హస్తినాపురం.	0 8
శ్రీరామఅశ్వమేధము.	0 8	చతురచంద్రహాస.	0 8
1 గయోపాఖ్యానము చిల.	0 8	ద్రౌపదీపరిణయము.	0 12
2 ప్రాసన్నయాదవము ,,	0 8	విజయబాబ్బిలి.	0 12
3 పారిజాతాపహరణము ,,	0 8	శ్రీకృష్ణతులారథము.	0 12
పైమూడు పుస్తకములు		అంధ్రీపతాకము.	12 0
క్యాల్మిస్ బైండు	1 12	గులోబకావళి. అ. ను. 1	0
సంగీతసత్యవిజయము		జయచంద్రీచంద్రీరేఖావిజ	
హరిశ్చంద్ర చ. మా.	1 0	యము.	0 10
సంగీతసావిత్రి. ,,	1 0	శ్రీకృష్ణవిలాసము.	0 10
సంగీతప్రహ్లాద ,,	0 12	ప్రణిహితయాదవము.	0 10
భూలోకరంభ ,,	1 0	గర్వభంగము.	0 10
ప్రీతిసాహసము. ,,	0 10	సంగీత సైంధవార్జునీయము	0 8
చంద్రీకాంత.	0 10	సంగీతసాశుపతార్జునీయము	0 8
లంకాదహనము	0 12	పాదుకాపూజాభిషేకము.	0 12
శ్రీకృష్ణరాయవిజయము,,	0 12	నీతాకళ్యాణము.	0 8
సంగీతకళిరేఖ.	0 8	తులసీదాసు శ్రాంతి.	1 0
సంగీతజయంతజయపాల.	0 8	లోకాభిరామాయణము.	0 6
సంగీతసారంగధర.	0 8	సంపూర్ణ రామాయణము.	1 0
పండుగకట్నము		కర్ణా అచ్చయ్య అంశు సన్ను	
ప్రబంధము	0 8	బుక్కె సెల్లర్సు	
బోగరాజు, నారాయణమూర్తి గారు.		రాజమండ్రి.	

